

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ζ' • ΤΕΥΧΟΣ 63 • ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1983 • ΤΕΒΕΤ 5744

«Κατά τὰς ὀκτὼ ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τοῦ Χανουκά ἀἱ λυχνίαι αὐταὶ εἶναι ἱεραὶ»
(Ἀπὸ τὴν προσευχὴ τοῦ Χανουκά, «Καθημερινὸ Προσευχολόγιο», σελ. 578)

Φουντώνει ο αντισημιτισμός

«Έβραίοι, σὰς περιμένουν οί φουῆρνοι». «Υπάρχει ἀκόμη χώρος στό Νταχάου». «Έξω οί 'Ιουδαίοι ἀπό τή γειτονιά μας». «Έβραίοι εἰστε τέρατα». Αὐτές εἶναι μερικές ἀπό τίς ἐπιγραφές πού μπορεῖ κανεὶς νά διαβάσει τόν τελευταῖο καιρό στούς τοίχους τῶν διαφόρων ἰταλικῶν πόλεων. Ἄρκετά ἀπό τά συνθήματα τοῦ μίσους φέρουν τήν ὑπογραφή ἀριστερῶν ὀργανώσεων, ὅπως ἡ «Εργατική Αὐτονομία». Τό κύμα τοῦ ἀντισημιτισμοῦ φουντώνει στήν Ἰταλία καί σίγουρα τά τελευταῖα γεγονότα στόν Λίβανο δέν ἀποτελοῦν καλή δικαιολογία. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, στό Παρίσι κυκλοφόρησαν τόν τελευταῖο καιρό μιά σειρά βιβλία, ἀπό τά ὁποῖα προκύπτει ὅτι κατὰ τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ἡ Γαλλία ἐστελνε συστηματικά τούς Έβραίους στά χιτλερικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Στή φωτογραφία βλέπουμε ἓνα σύνθημα κατὰ τῶν Έβραίων στή Ρώμη («Γιά τούς Έβραίους οὔτε σχολεῖα, οὔτε νοσοκομεία, ἀλλά στρατόπεδα συγκεντρώσεως»).

(«Ἐπίκαιρα», 29.9.1983)

Ἀνατομία

ΤΗΣ ΑΝΤΙΕΒΡΑΪΚΗΣ, ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΚΗΣ,
ΑΝΤΙΣΙΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ενα καινούριο ἑλληνικό βιβλίο κυκλοφόρησε. Θέμα του καί πάλι ὁ «Σιωνισμός», τόν ὁποῖο ὁ συγγραφέας συγκαταλέγει στούς «ἐχθρούς τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Ἕνα βιβλίο μέ τό ἴδιο περιεχόμενο, τά ἴδια ἐπιχειρήματα, τά ἴδια «στοιχεῖα», τήν ἴδια βιβλιογραφία, τήν ἴδια σημασία καί — φυσικά — τήν ἴδια... ἀξία(!) μέ ὅλα ὅσα ἔχουν ἐκδοθεῖ μέχρι τώρα.

Ἄν ἐξετάσουμε τήν κατάσταση θά δοῦμε ὅτι στόν τόπο μας ὑπάρχει μιά περιορισμένη ἀλλά κάπως δυναμική (ἀνάλογη μέ τίς κατηγορίες πού ἀναφέρουμε παρακάτω) ἀντιεβραϊκή φιλολογία πού ὑπηρετεῖται ἀπό λιγοστά ἄτομα ὁρμώμενα ἀπό διαφορετικές κατευθύνσεις, σκοπούς καί κίνητρα.

Γενική τοποθέτηση τῆς ἀντιεβραϊκῆς φιλολογίας

Πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νά ὁμολογηθεῖ ὅτι αὐτή ἡ φιλολογία εἶναι καθαρά ἀντιεβραϊκή. Στόχος της εἶναι νά βλάψει καί νά ἐκθέσει τούς Έβραίους, παρόλο ὅτι ἐμφανίζεται μέ διαφορετικά προσώπεια: τοῦ ἀντισημιτισμοῦ, τῆς ἑλληνολατρίας, τῆς ὑπερασπίσεως τῶν Χριστιανικῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν κ.ἄ.

Μερικές φορές αὐτή ἡ καθαρά ἀντιεβραϊκή προπαγάνδα κινεῖται καί ἀπό πολιτικά κίνητρα. Ὄργανώσεις καί ἄτομα πού ἀνήκουν στήν ἄκρα δεξιά εἶναι, π.χ., κατὰ κανόνα ὑπέρ τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ καί κατὰ τῶν Έβραίων, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ ἀνήκοντες στήν ἄκρα ἀριστερά εἶναι (φαινομενικά ἢ πραγματικά) ὑπέρ τῶν Έβραίων — θυμάτων τοῦ Ναζισμοῦ καί κατὰ τοῦ Ἰσραήλ!

Κατηγορίες ἀντι-εβραίων συγγραφέων

Οἱ «Ἕλληνες «συγγραφεῖς» τῆς ἀντιεβραϊκῆς φιλολογίας χωρίζονται σέ διάφορες κατηγορίες:

— κάποιιοι (οἱ κάπως περισσότερο μελετημένοι καί «φιλοσοφημένοι») εἶναι κατὰ τοῦ Έβραϊσμοῦ γιατί, κατὰ τήν ἀποψή τους, ἐνῶ ὁ Έβραϊσμός θά μπορούσε συνεργαζόμενος μέ τόν Ἑλληνισμό νά κατακτήσουν μαζί ὀλόκληρο τόν κόσμο, ὁ Έβραϊσμός προσπάθησε (ἢ προσπάθει) νά τό ἐπιτύχει μόνος του, γιά τό δικό του λογαριασμό.

Μερικοί ἀπό τούς ἀνήκοντες σ' αὐτή τήν κατηγορία εἶναι τόσο ἐνθερμοὶ ὁπαδοί τῆς ἰδέας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὥστε βάλουν εὐθέως καί κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τόν ὁποῖο δέν διστάζουν νά ἀποκαλέσουν καί «Παυλιανισμό» (ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο).

— κάποιιοι εἶναι ἀκρότατοι ὁπαδοί τῆς (ἄς ἐπιτραπῆ ὁ νεολογισμός) ὀρθόδοξης Ὀρθοδοξίας ὥστε κάθε τί πού ξεφεύγει ἀπό τά πλαίσια πού ἐκείνοι μόνι ἔχουν χαράξει νά θεωρεῖται «ἐκ τοῦ διαβόλου» ἢ ὅτι ἐκπορεύεται ἀπό τούς «ἀντίχριστους Έβραίους». Στήν κατηγορία, λοιπόν, τῶν «ἀπαγορευμένων» ὑπάγονται: ὁ Μασωνισμός, ὁ Κομμουνισμός, ὁ Προσκοπισμός, τό Ρόταρι, οἱ Λάιον κ.ἄ. πολλά, τά ὁποῖα, κατ' αὐτούς, ὑποκινούνται καί καθοδηγοῦνται ἀπό τούς «ἀντίχριστους Έβραίους» γιά νά πλήξουν τήν Ὀρθοδοξία.

Εἶναι τέτοιοι ὁ θρησκευτικός ζήλος αὐτῶν τῶν παραεκκλησιαστικῶν κυρίως χριστιανικῶν ὀργανώσεων καί ἐντύπων ὥστε δέν διστάζουν καμιά φορά νά τά βάζουν καί κατὰ τῆς ἐπίσημης Ἑλλη-

Συνέχεια στή 15η σελίδα

Γενική άποψη του φερομένου ως καταλοίπου κτίσματος Συναγωγής των Έβραίων της άρχαιας Ήπειρωτικής πόλεως Φωτικής

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ*

Του ΒΑΣΙΛΗ ΙΩ. ΚΡΑΨΙΤΗ

Η ανάπτυξη του θέματός μας, ώστε να καταλήξουμε σε έδραιωμένες απόψεις, σχετίζεται άρχικά με την έρευνα προσδιορισμού της περιόδου πρώτης εγκαταστάσεως Έβραίων σε διάφορα μέρη της Ήπειρου:

Ός προς την πόλη των Γιαννίνων, έχει διασώσει ή παράδοση⁽¹⁾, ότι ή πρώτη εγκατάσταση των Έβραίων έγινε την εποχή του δεύτερου ναού, ήτοι τό 70 μ.Χ., άποψη πού δέν μπορεί να εϋσταθήσει από τό λόγο, ότι τότε δέν ύπήρχε ή ως άνω πόλη. Άλλά και ή άλλη άποψη, ότι ή εγκατάστασή τους έγινε την πει ίοδο των διωγμών των Ίσπανοεβραίων από τούς Φερεινάνδο και την Ίσαβέλλα (1492), όποτε κύματα εξόριστων Έβραίων, ως άνω, εγκαταστάθηκαν και στά Γιάννινα, ελέγχεται ως άνακριβής. Τούτο, επειδή άποδεδειγμένα αιώνες ωρίτερα ύπήρχαν μόνιμα εγκαταστημένοι στην πόλη των Γιαννίνων Έβραίοι, οι περισσότεροι τους, μάλιστα, εύποροϋντες. Συγκεκριμένα ό Αυτοκράτορας του Βυζάντιου Άνδρόνικος Παλαιολόγος Α΄, στό Χρυσόβουλο⁽²⁾ πού εξέδωκε τό 1319, στή χορήγηση εύνοιών και προνόμων στους κατοίκους των Γιαννίνων, περιέλαβε σε μιά εποχή αύξημένου άντισημιτισμού στόν Εϋρωπαϊκό χώρο, και τούς Έβραίους των Γιαννίνων, καθορίζοντας όπως κι εκείνοι «διαμένουσιν εις την πόλιν μεθ' όλων των έλευθεριών και των δικαιωμάτων των λοιπών κατοίκων».

Τό χρόνο εγκαταστάσεως Έβραίων στά Γιάννινα, θά πρέπει να τόν προσδιορίσουμε γύρω στά τέλη του ΙΒ΄ αιώνα, όπως όδηγούμαστε συμπερασματικά από τό καλύτερο στοιχείο. Είναι γνωστό, ότι στην περίοδο 1160 μέχρι 1172, ένισχυόμενος από τούς Έβραίους της Ίσπανίας, περιόδεψε στίς πόλεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας όπου ύπήρχαν Έβραϊκές Κοινότητες ή απλώς Έβραίοι, ό από την Τουδέλη διαπρεπής Ίσπανο-

εβραίος ραββίνος και λόγιος Βενιαμίν⁽³⁾, με σκοπό να έρευνήσει «τά κατ' αυτούς». Φτάνοντας στή σημερινή Άρτα, διαπίστωσε εκεί μόνιμη διαμονή μικρού αριθμού Έβραίων, άπόφυγε όμως να ταξιδέψει και προς τά Γιάννινα, προφανώς από τόν λόγον ότι τότε δέν κατοικούσαν εκεί Έβραίοι. Άναφερόμενος στή συγκεκριμένη αυτή περίπτωση ό Γιαννιώτης φιλόλογος Ίωσήφ Μάτσας⁽⁴⁾, διευκρίνισε: «Είναι πιθανόν πώς τότε δέν θά ύπήρχαν Έβραίοι στά Γιάννινα, αλλά μετοίκησαν άργότερα από την Άρτα ή από άλλου».

Άπό γραφτά μνημεία προκύπτει ότι στίς άρχές του τρίτου μ.Χ. αιώνα, κατοικούσαν μόνιμα Έβραίοι στή Νικόπολη του Άκτιου, ή όποία σαν Λ ε υ τ ε ρ η π ό λ η ύπήρξε σχεδόν από της ίδρύσεώς της τόπος άπαραβίαστης ασφάλειας (άσύλου) Ρωμαίων, Ίουδαίων και Έλληνων, οι όποιοι κατάφευγαν εκεί σαν έμποροι, σαν φιλόσοφοι, και άργότερα σαν κήρυκες της νέας (Χριστιανικής) θρησκείας.

Ό λαμπρός εκκλησιαστικός συγγραφέας και κληρικός ΕΥΣΕΒΙΟΣ, στό έργο του «Εκκλησιαστική Ίστορία», τό όποιο γράφτηκε γύρω στό 315 μ.Χ. (πολύ, δηλαδή, κοντά στα πιό κάτω γεγονότα), αναφερόμενος στην προσωπικότητα του ΩΡΙΓΕΝΗ (185-254), του όποιου κορυφαία έργασία ύπήρξε ή άποκατάσταση της Παλιās Διαθήκης, έπισημαίνει, ότι, για την πραγμάτωση του έργου του αυτού, ό Ωριγένης έμαθε καλά την Έβραϊκή γλώσσα και έλαβε την άπόφαση να ταξιδέψει στή Νικόπολη του Άκτιου. Τούτο, ως προς τή δεύτερη περίπτωση, γιατί πίστευε ότι στή Νικόπολη θά Ίβρισκε για μιά από τίς δύο μεταφράσεις της Παλιās Διαθήκης πού τόν άπασχολούσαν, ικανά στοιχεία, ώστε να προσδιορίσει τόν μεταφραστή στόν όποιον άνήκε.

Συγκεκριμένα, ό Εϋσέβιος έγραφε: «τοσαύτη δέ ει-

σήγεται τῷ Ὁριγένει τῶν θείων λόγων ἀπηκριβωμένη ἐξέτασις, ὡς... ἀνιχνεύσει τε τὰς τῶν ἐτέρων παρά τούς ἐβδομηκόντα τὰς ἱεράς γραφάς ἐρμηνευκῶτων ἐκδόσεις καί τινας ἐτέρας παρά τὰς κατημαξευμένας ἐρμηνείας ἐναλλαττοῦσας, τὴν Ἀκίου καὶ Συμάχου καὶ Θεοδοτίωνος, φευνρείν, ἄς οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐκ τινῶν μυχῶν τὸν πάλαι λανθανούσας χρόνον ἀνιχνεύσας προήγαγεν εἰς φῶς ἐφ' ὧν διὰ τὴν ἀσημότητα, τίνος ἀρ' εἶεν οὐκ εἰδώς, αὐτὸ τοῦτο μόνον ἐπεσημῆν αὐτὸ ὡς ἄρα τὴν μέν εὐροί ἐν τῇ πρός Ἀκτίοις Νικοπόλει, τὴν δὲ ἐν ἐτέρῳ τοῖωδε τόπῳ»⁽⁵⁾.

Ἄν πραγματοποιήθηκε ἡ ὄχι τό ὡς ἄνω ταξίδι τοῦ Ὁριγένει στὴ Νικόπολη, ἐλλείψει στοιχείων, δὲν μπορούμε νὰ ἐκφέρουμε γνώμη. Θετικό πάντως ἱστορικό στοιχείο ἀπὸ τὴ διατύπωση αὐτὴ τοῦ Εὐσέβιου παραμένει, τὸ γεγονός ὅτι στὶς ἀρχές τοῦ τρίτου μ.Χ. αἰῶνα κατοικοῦσαν μόνιμα τὴν Νικόπολη τοῦ Ἀκίου ἄρκετοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ περισσότεροὶ τῶν ὁποίων εἶχαν, ἀπὸ διάφορα αἴτια, ἀναζητήσει ἐκεῖ ἀσυλο.

Στὴ συνέχεια ἡ ἐρευνά μας στρέφεται στὴ διαπίστωση ἂν στὶς σπουδαιότερες ἀρχαίες Ἡπειρωτικές πόλεις Εὐροία καὶ Φωτική κατοικοῦσαν μόνιμα ἢ πρόσκαιρα Ἑβραῖοι.

Ὡς πρὸς τὴν ΕΥΡΟΙΑ⁽⁶⁾, ἡ ὁποία ὡς ἀρχαία (παλιὰ) Εὐροία βρισκόνταν κάτω ἀπὸ τὸ σημερινὸ Χωριὸ Χόικα τῆς Παραμυθιάς καὶ ὡς νεώτερη Εὐροία στὸ χωριὸ Καστρί τοῦ Φαναρίου, ἐλλείψει πηγῶν, δὲν ἐκφράζουμε γνώμη.

Ὡς πρὸς τὴν ΦΩΤΙΚΗ⁽⁷⁾ ὅμως, πού ὅταν νίκησε τοὺς Θεσπρωτοὺς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ ἀφαίρεσε τὴν προστασία τῆς Δωδώνης, τὴν ἐχτισε ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Χαόνων Φώτιος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομά της, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρευνᾶς μας εἶναι διαφορετικό. Γιὰ τὴν ἀκριβῆ θέση πού βρισκόνταν εἶχαν διατυπωθεῖ ὡς τὰ τέλη τοῦ ΙΘ' αἰῶνα διάφορες ἀπόψεις, τίς ὁποῖες ἀποφεύγουμε νὰ ἐπαναλάβουμε, γιατί λεπτομερειακὰ ἀσχοληθήκαμε σὲ ἄλλα ἔργα, ὡς ἡ ὑπ' ἀριθμ. 7 ὑπόσημειώσή μας. Τελικὰ, χάρις σὲ δυὸ (2) ἐπιγραφές πού ὁ γιατρὸς Παραμυθιάς καὶ ἐρασιτέχνης ἀρχαιολόγος Δημ. Παναγιωτίδης-Μέξης, βρῆκε στὴ θέση ΛΙΜΠΟΝΙ, τέσσερα περίπου χιλιόμετρα βορειοδυτικὰ τῆς Παραμυθιάς (ἀπὸ τὴ συνοικία Σιαμέτια ὡς τὴν μικρὴ ἐκκλησία «Ἅγιος Θεόδωρος» τοῦ Κεφαλόβρουσου), τὴ μιά τὸ 1890 καὶ τὴν ἄλλη τὸ 1906, ἐξακριβώθηκε ὅτι σ' αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ὡς ἄνω περιοχὴ (Λιμπόνι) βρισκόνταν ἡ ΦΩΤΙΚΗ. Προσδιώρισε δὲ ἀκόμα στὴ σχετικὴ μελέτη του «Ἡ Φωτικὴ ἐν Παραμυθία» (ὁ ἐκ Κωνσταντινπόλεως Ἑλλην Φιλολογ. Σύλλογος», 1896, σελ. 26-38), ὅτι στὸ Λιμπόνι ὑπῆρχαν στὴν ἐποχὴ του, ἐκτός ἄλλων, καὶ τὰ ἐρείπια μιάς ἀγνωστῆς ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ὄλη περιοχὴ πού βρισκόνταν καλοῦνταν Ὀβροιακὰ μνήματα: «Ἐνταῦθα (σημ. στὴ θέση «Λιμπόνι») εἰσὶν ἐρείπια ἐκκλησίας ἀγνώστου, ἧς ἡ περιοχὴ ἀποκαλεῖται Ὀβροιακὰ μνήματα, τὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας τῆς Κυρᾶς καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ μονῆς τῆς Λαμποβίτρας...».

Ὁ Παν. Ἀραβαντινός, σαράντα περίπου χρόνια νωρίτερα ἀπὸ τὴ συγγραφή, ὡς ἄνω, τοῦ Δημ. Παναγιωτίδη - Μέξη, εἶχε σημειώσει τὴν πληροφορία, ὅτι στὴν ἴδια θέση Λιμπόνι βρισκόνταν ἀρκετὰ ἐρείπια Ἑλληνικῆς καὶ Βυζαντινῆς οἰκοδομῆς, ἐρειπωμένης πόλεως, ἕνα δὲ μέρος τῆς θέσεως αὐτῆς καλοῦνταν καὶ στὴν ἐποχὴ του Ἑβραϊκὰ μνημάτα. Στὴ συνέχεια διευκρίνιζε ὅτι ἡ ὡς ἄνω ὄνομασία, κατὰ τὴν ἀποψη Παραμυθιώτη φίλου του, προέρχεται ἀπὸ τὸ λόγο, ὅτι τὴν ἐ-

ποχὴ τῆς συντηρήσεως τῆς ὡς ἄνω πόλεως κατοικοῦσαν σ' αὐτὴν Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐπειτα μετοίκησαν στὰ Γιάννινα, κατὰ δὲ τὸν Παναγιωτίδη, διότι ἐκεῖ βρισκόνταν ἡ ἀρχαία πόλη Εὐροία, καὶ συνεπῶς ἐρείπια τῆς ἀποκλήθηκαν μὲ τὴν λέξη Ἑβραϊκὰ, ἀντὶ Εὐροιακὰ (μνήματα). Συγκεκριμένα, ὁ Παναγ. Ἀραβαντινός ἐγραψε: «πρὸς δυσμὰς αὐτῆς (τῆς Παραμυθιάς) μίαν ὥραν περίπου μακράν, ἐν τῇ ὑπέρεια φαίνονται ἱκανὰ ἐρείπια Ἑλληνικῆς καὶ Βυζαντινῆς οἰκοδομῆς, πόλεως ἐρμηνείας, ἧτις ἦν καθ' ἡμᾶς ἡ πόλις Εὐροία, καλεῖται δὲ εἰσέτι ἐν μέρος τῆς θέσεως ταύτης, Ἑβραϊκὰ μνημάτα, διότι ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς συντηρήσεώς της, κατῶν καὶ Ἑβραῖοι μετοίκησαντες ἀκολούθως εἰς Ἰωάννινα, καθὰ Παραμυθιώτης φίλος τις φρονεῖ ἄλλ' ἡμεῖς νομιζομεν, ὅτι ἡ λέξις αὕτη ὑπάρχει ἐρείπιον τῆς Εὐροίας πόλεως, μεταβληθεῖσα εἰς τὴν λέξιν Ἑβραϊκὰ, ἀντὶ τῆς Εὐροιακὰ (μνήματα)»⁽⁸⁾.

Ὁ ἐπιμελητὴς ἀρχαιοτήτων, ἱστορικός καὶ λογοτέχνης Σπύρος Γ. Μουσελίμης, γιὰ τὴν ὡς ἄνω ὀρθογώνια Ἑλληνικὴ καὶ Βυζαντινὴ οἰκοδομῆ, διαστάσεων περίπου 25,5 x 10,5 μέτρων, μὲ πάχος τοιχοποιίας πάνω ἀπὸ ἕνα μέτρο καὶ διακοσμημένη μὲ τοπικὰ κεραμεῖδια, διατύπωσε τὴ γνώμη, ὅτι πρόκειται γιὰ κατάλοιπο Ἑβραϊκῆς συναγωγῆς. Συγκεκριμένα ἐγραψε⁽⁹⁾: «Στὴ Φωτικὴ ὑπῆρχε ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ χειμάρρου πού διασχίζει τὴν πόλη καὶ μεγαλόπρεπη συναγωγὴ τῆς Ἰουδαϊκῆς παροικίας, τῆς ὁποίας σώζεται τὸ ἐρείπιον μὲ τὸ ὄνομα «ὀβριακῆ»⁽¹⁰⁾.

Ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω εἰρηθέντα συμπεραίνεται ὅτι καὶ ἡ Φωτικὴ, ἡ ὁποία, ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ (929 μ.Χ.) τῆς Νικοπόλεως ἀπὸ τοὺς Βούλγαρους, ὄριστικὴ ἔδρα τῆς παλιᾶς Ἡπείρου πού μετωνομάστηκε σὲ Φωτικὴ, κατοικοῦνταν μέχρι τὸ ΙΒ' αἰῶνα, ὅπου καταστράφηκε ἀπὸ τίς ἐπιδρομῆς τῶν Σλαύων καὶ τῶν Νορμανδῶν, καὶ ἀπὸ Ἑβραῖους. Ὑστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν κατοίκων της — ἀνάμεσα τοὺς καὶ οἱ Ἑβραῖοι — πύκνωσαν ἓν πληθυσμὸ τῆς ἱστορικῆς παρουσιασθείσας τὸν ἴδιο αἰῶνα (ΙΒ') πόλεως τῆς Παραμυθιάς, τὸ δὲ λιπὸν κατεθύνθηκε γιὰ τὰ Γιάννινα. Ἐτοί: ἀπὸ τοὺς Ἑβραῖους τῆς Νικοπόλεως, πού ὄριστικὰ καταστράφηκε ἀπὸ τοὺς Σλαύους τὸν ΙΑ' αἰῶνα, καὶ τῆς ὁποίας μέρος τῶν Ἑβραίων κατοίκων της προφανῶς ἐγκαταστάθηκε ἀπὸ τότε στὴν Ἄρτα, ἀπὸ τοὺς Ἑβραῖους τῆς Φωτικῆς τὸν ΙΒ' αἰῶνα, (στὰ τέλη του), ἀργότερα δὲ (πάντως μετὰ τὸ ταξίδι τὴν περίοδο 1160-1172 τοῦ Βενιαμίν τῆς Τουδέλης στὴν Ἄρτα), καὶ ἀπὸ μέρος τῶν Ἑβραίων τῆς Ἄρτας, δημιουργήθηκε τὸ ἀρχικὸ Ἑβραϊκὸ στοιχείο τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, τὸ ὁποῖο ἦταν ἐξελληνισμένο, ἀποτελώντας τοὺς Ρωμανιότες⁽¹¹⁾ Ἑβραῖους τῆς Ἡπειρωτικῆς πρωτεύουσας.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἀνεγέρσεως τοῦ φερόμενου ὡς Ἑβραϊκῆς συναγωγῆς τῆς Φωτικῆς χτίσματος, δὲν μπορούμε νὰ ἔχουμε ἀκριβῆ γνώμη, ὡς πρὸς δὲ τὴν καταστροφὴ του, ἀκολουθεῖ τὴ μοῖρα τῆς καταστροφῆς τῆς Φωτικῆς, ἧτοι στὴν περίοδο τοῦ ΙΒ' αἰῶνα.

Τὴν ἐρείπια πού ἔχουν ἀπομείνει παρουσιάζουμε: Α' Γενικὴ ἀποψη καὶ Β' Λεπτομέρεια, ἀπὸ φωτογράφησῆ τους στὶς ἀρχές τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1983). Τότε ἦλθε σὲ φῶς καὶ ἕνα πεσὸ (κομμάτι κολώννας) μαρμαρίνου, μήκους 0,36 μ. καὶ διαμέτρου 0,14 μ., ὁ ὁποῖος ἔχει παραδοθεῖ στὸ Μουσεῖο τοῦ Φιλοπρόδοου Ὀμίλου Παραμυθιάς (Φ.Ο.Π.). Ἐχομε πάντως τὴ γνώμη, ὅτι πρέπει νὰ γίνεῖ⁽¹²⁾ ἡ ἐκκαθάριση τοῦ χώρου, ἡ συντήρηση τοῦ χτίσματος καὶ ἡ ἐκεῖ ἐναρξη μικρῆς ἐκτάσεως ἀνασκαφῶν, ὅποτε θὰ προσδιορισθεῖ μὲ ἀκρίβεια ἡ χρῆση

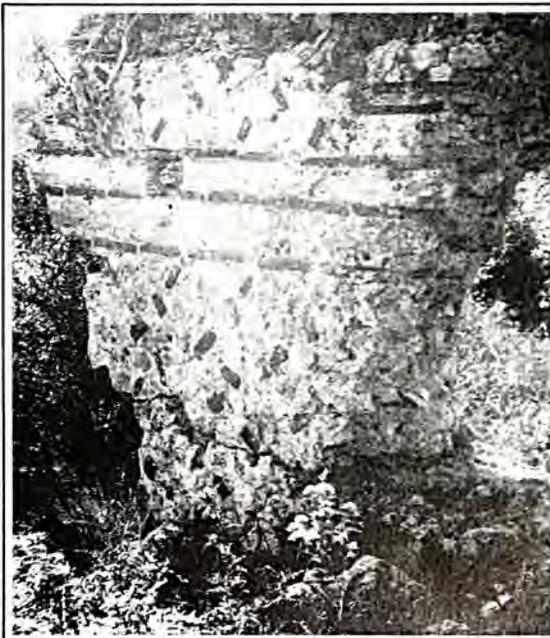
του χτίσματος τούτου.

Σχετικά με τό χώρο στόν όποϊόν έκτείνεται ή σημερινή πόλη τής Παραμυθιάς έχουν διατυπωθει πολλές απόψεις. Γεγονός πάντως είναι ότι στά παρθένα δάση του έβρισκαν σέ διάφορες εποχές καταφύγιο οί διωγμένοι τών γύρω περιοχών, οί όποϊοί έχτιζαν εκεί αρχικά τίς καλύβες τους και άργότερα τά σπίτια τους. Στή συνέχεια βρήκαν εκεί καταφύγιο οί από τίς επίδρομες και τήν έλονοσία κατατρεγμένοι Φωτικησίοι, οί όποϊοί έχτισαν κοντά στά τείχη του κάστρου του «'Αη Δονάτου» τό συνοικισμό τους. Στή δεύτερη ατή περίπτωση, διατυπώσαμε στίς προηγούμενες σελίδες τή γνώμη, ότι προσδιορίζεται ή στή διάρκεια του ΙΒ' αιώνα, έγκατάσταση στό χώρο του ίδιου αούτου κάστρου και 'Εβραϊών τής Φωτικής (τώρα τής Παραμυθιάς).

Αν στούς επόμενους αιώνες ή και στήν πρώτη περίοδο τής Τουρκοκρατίας τής 'Ηπείρου, έγκαταστάθηκαν άλλοι 'Εβραίοι στήν Παραμυθιά, ή πότε έφυγαν οί ως άνω πρώτοι έγκατασταθέντες 'Εβραίοι τής Παραμυθιάς και πρός πιά κατεύθυνση (πιθανότερα στά Γιάννινα), ή έρευνά μας δέν έφερε σέ φώς στοιχεία, ώστε νά δημιουργήσουμε σαφή γνώμη.

Γεγονός πάντως είναι ότι περίπου από τό 1830 και έξης χρονικό διάστημα, παρατηρείται νά επισκέφονται περιοδικά τήν Παραμυθιά γυρολόγοι 'Εβραίοι τών Γιαννίνων μέ πολύτιμη πελατεία τούς εκεί μεγαλοκτηματίες και πολύγαμους μωαμεθανούς, μέ τούς όποϊους οί έμπορικέσ συναλλαγές γίνονταν μέ άνταλλαγή προϊόντων. Λόγω του είδους αούτου τών πωλήσεων, οί 'Εβραίοι υποχρεώνονταν έποχιακά, στήν παραγωγή του λαδιού και τών άμυγδάλων, νά πηγαίνουν στήν Παραμυθιά γιά τήν έξόφλησή τους μέ τήν παράδοση ποσοτήτων τών ειδών αούτων. Έτσι αποκόμιζαν διπλό έμπορικό κέρδος, είχαν μεγαλύτερη και μακροπρόθεσμη πιστωτική πίστη στούς μεγαλέμπορους 'Εβραίους τών Γιαννίνων, και ειδικότερες προϋποθέσεις αύξησης τών έμπορικών ταξιδιών τους στήν Παραμυθιά, τά όποϊα όμως ήταν άνασφαλή λόγω τών συμμοριών πού δρούσαν στίς διαβάσεις, τής τρομοκρατίας τών Τούρκων κ.λπ.

Έτσι τούς δημιουργήθηκε ή άμεση άνάγκη μόνιμης έγκαταστάσεώς τους στήν Παραμυθιά, πρώτοι δέ έγκατασταθέντες φέρονται, οί έξης 'Εβραίοι τών Γιαννίνων: α) 'Εζράς Μεναχέμ Μπακόλας (χρόνος έγκατα-

Λεπτομέρεια του φερομένου ως καταλοιπού κτίσματος Συναγωγής τών 'Εβραίων τής αρχαίας 'Ηπειρωτικής πόλεως Φωτικής

στάσεως τό 1878) μέ τή σύζυγό του Ντινούλα, τό γένος 'Ιεσουλά Καλχαμιρά. β) Ματαθίας 'Ελιέζερ Χατζόπουλος, γαμπρός του 'Εζρά-Μπακόλα από τήν αδελφή του Χανούλα Μπακόλα, γ) Ματαθίας και 'Ιεσούδας Καλχαμιράς, κουνιάδοι του 'Εζρά Μπακόλα, οί όποϊοι τελικά μετανάστεψαν στήν 'Αμερική. δ) 'Ηλίας Κοέν, φανοποιός, ό όποϊός άργότερα εξελίχτηκε σέ ύφασματέμπορο και σέ πράκτορα του 'Αθηναϊκού Τύπου. Και Σολωμάκης Κοέν, πού άφου συνεταιρίστηκε έγκαίρα μέ τόν 'Εζρά Μπακόλα, δημιούργησε κατάστημα ύφασμάτων στο Μαργαρίτι⁽¹³⁾.

Οί πρώτοι αούτοι 'Εβραίοι τής Παραμυθιάς έγκαταστάθηκαν οικογενειακά⁽¹⁴⁾ σέ μιá από τίς πιό κεντρικές περιοχές τής πόλεως, όπου βρίσκονταν και τό πατρικό μου σπίτι, μέ τίς νέες δέ οικογένειες πού δημιούργησαν τά τέκνα τους, όπως οί Μάσαικος και Χαΐμ, γιοί του Ματαθία Χατζόπουλου, Νισήμ 'Εζρά Μπακόλας και 'Ιωσήφ (Γιουσέφ) 'Ηλία Κοέν, επεξετάθηκαν οί κατοικίες τους στήν ίδια συνοικία, ή όποϊα τώρα έλαβε τήν όνομασία «'Εβραϊκά».

Όλοι τους άσκούσαν τό επάγγελμα του ύφασματέμπορου, νωρίς δέ εξελίχτηκαν σέ σημαντικούς οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες του Χώρου. Είχαν πλήρη άνάμιξη μέ τό χριστιανικό στοιχείο, δέν διατηρούσαν κανένα από τά γνωρίσματα (ιδιωτισμοί, σύρσιμο φωνής κ.λπ.) τών 'Εβραίων τών Γιαννίνων, όλες δέ οί πράξεις και θέσεις τους, στή διαδρομή τους από τό 1878 μέχρι τό 1943, πού από τό κλίμα τής έγκληματικότητας τών Τουρκοσαμήδων στή Θεσπρωτία αναγκάστηκαν νά μετοικήσουν στά Γιάννινα, άποδείχνουν τήν 'Ελληνική τους συνείδηση. Στήν Παραμυθιά δέν δημιούργησαν δική τους Κοινότητα, ύπαγόμενοι στήν 'Ισραηλιτική Κοινότητα 'Ιωαννίνων, γιά τήν τέλεση δέ τών θρησκευτικών τους καθηκόντων είχαν άπέναντι ά-

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ
ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σουρμελή 2 — 104 39, 'Αθήνα
Υπεύθυνος σύμφωνα μέ τό νόμο
Ο Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ. 'Ιωσήφ Λόβιγγερ
Σουρμελή 2 — τηλ.: 88.39.951

Τά ένυπόγραφα άρθρα εκφράζουν
τίς απόψεις του συγγραφέα τους

Τιμή φύλλου δρχ. 2

κριβώς από τό σπίτι του 'Ηλία Κοέν μισθώσει έναν οικί-σκο πού μετάρτησαν σέ συναγωγή, ή όποία λειτουργούσε κάθε Σάββατο μέ ιερουργούντα τόν 'Ηλία Κοέν. Γιά τήν περιτομή και τήν τέλεση γάμων, οί όποίοι άποτελούσαν αξιόλογο κοινωνικό γεγονός τής Παραμυθιάς, μετακαλούνταν Ραββίνος από τά Γιάννινα.

'Η συμβίωση τών γενιών (Χριστιανόπουλων και 'Εβραϊόπουλων) πού μεγαλώναμε μαζί στήν 'Ιδια συνοικία ύπήρξε άδελφική και πολιτισμένη. Ειδικότερα έμείς μετείχαμε στίς θρησκευτικές γιορτές: τής Πρωτοχρονιάς, τής Σκηνοπηγιάς, του Πάσχα κ.λπ. τών 'Εβραίων, εκείνοι δέ στίς δικές μας γιορτές τών Χριστουγέννων, τής Πρωτοχρονιάς, του Λαζάρου, του Πάσχα κ.λπ. Γνώρισμα τών 'Εβραίων τής Παραμυθιάς «είδικό τους βάρος» ήταν ό δεσμός τής φιλίας, πού στήν περίπτωση όπου τήν έδιναν ήταν ελικρινείς και ύποδειγματικά άμετακίνητοι.

'Εγκαταστημένοι όλοι τους από τό 1943 στά Γιάννινα, άκολούθησαν τήν τραγική μοίρα τών εκεί 'Εβραίων, πού τήν ήμέρα τής 25ης Μαρτίου 1944 άπελάθηκαν άπό τούς χιτλερικούς Γερμανούς. 'Από τούς 1.800 κάτοικους τής 'Εβραϊκής Κοινότητας τών Γιαννίνων, ό νεκροί τους άνήλαθν στούς 1.700 περίπου, άνάμεσά τους δέ και όλοι — πλην δύο — οί 'Εβραίοι τής Παραμυθιάς.

"Αν τίποτα δέν έχει ως τήν εποχή μας διασωθεί από τά τραγικά εκείνα θύματα ενός άσύλληπτου διεθνούς έγκληματος, γιά μας, όσους έντός μας όρθώσαμε ως ύψιστη άρετή τήν 'Ανθρωπιά, διασώζεται ίερή και σεβαστή ή μνήμη τους.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΡΑΨΙΤΗΣ
'Αθήνα, 'Οκτώβριος 1983

✱

'Ο κ. Βασίλης 'Ιω. Κραψίτης (1921), ποιητής, ταξιδιογράφος, μυθιστοριογράφος, δοκιμιογράφος, κριτικός και ιστορικός συγγραφέας. Πτυχιούχος Νομικής Σχολής παρακολούθησε μαθήματα Φιλοσοφίας. Διέτέλεσε 'Επιθεωρητής Οίκον. 'Εφορών, πάρεδρος του 'Ελεγκτικού Συνεδρίου, γεν. γραμματέας του ύπουργείου Οικονομικών και τής Βουλής τών 'Ελλήνων.

'Εχει δημοσιεύσει δέκα άυτότελη έργα διοικητικού και δημοσιονομικού περιεχομένου καθώς και είκοσι τρία ιστορικά έργα, μελέτες και δοκίμια.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

'Η παρούσα μελέτη άποτελεί Κεφάλαιο του άνέκδοτου έργου του Βασίλη Κραψίτη: «'Η 'Ιστορία τής Παραμυθιάς».

(1) Γιώσεφ 'Ελιγιά, Μεγ. 'Ελλην. 'Εγκυκλοπαίδεια, άρθρο «'Η 'Ισραηλτική παροικία», DR. RACHEL DALVEN, «Γιάννινα: μία Ρωμανιώτικη ή Ρωμείκη Κοινότητα» περιόδ. «Χρονικά», έκδοση «Κέντρ. 'Ισραηλ. Συμβούλιου τής 'Ελλάδος», Αθ. τεύχος 17, Μάρτιος 1979.

(2) Σπύρου Λάμπρου: «Σελίδες έκ τής πόλεως τών 'Ιωαννίνων», Νέος 'Ελληνομήνημα, τόμ. ΚΑ, σελ. 340 - 1, Κ.Δ. Μέρτζιου, 'Ηπειρωτική 'Εστία, τ. 2 του 1952, Π. 'Αραβαντινού: «Χρονογραφία τής 'Ηπείρου, τόμος Β'» σελ. 231, κ.έ.

(3) 'Αδ. 'Αδαμαντίου, Μεγ. 'Ελλην. 'Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 2, σελ. 47. (4) 'Ιωσήφ Μ. Μάτσας: «Γιαννιώτικα 'Εβραϊκά Τραγούδια», περιόδ. «Χρονικά», όπου πιά πάνω.

(5) Ευσέβιου: «'Εκκλησιαστική 'Ιστορία», βιβλ. 6, 16 (έκδ. ED. SCAHWATZ, LEIPRIG, 1914, σελ. 236.

(6) βλ. LE OUIEN CH. HERBERMANN, THE CATHOLIC ENCYCLOPEDIA (1909), σελ. 607, Δ.Α. Παναγιωτίδη «'Εκκλησιαστικοί έν Θεσπρωτία θρόνοι άπό τής συστάσεως του Χριστιανισμού», έφημ. «Φω-νη τής 'Ηπείρου», άρ. φύλ. 510/17.1.1903 Σωτ. Δάκαρη: 'Ιωάν. ή νεότερη Εύροια περιόδ. «'Ηπειρ. 'Εστία», τεύχος 5 του 1952 και «παρτηρήσεις στή Νεώτερη Εύροια», 'Ηπειρ. 'Εστία του 1953, σελ. 1149.

Χρ. Σταυρόπουλου: «'Ιωάννινα, ή νεώτερη Εύροια», 'Ηπειρ. 'Εστία του 1953, σελ. 1108. Γ. Κωνιδάρη: «Αί Μητροπόλεις και αι 'Αρχιεπισκοπαι του Οίκουμ. Πατριαρχείου», Αθ. 1934, σελ. 64 κ.ε. Σπύρου Μουσελίμη: «'Αχερουσία λίμνη, παλιά και νέα Εύροια», έφημ. «Θεσπρ. Βήμα» 'Ηγουμενίτσα, άρ. φύλ. 457/26.9.1960 και 'Αρχαιοτήτες τής Θεσπρωτίας», Γιάννινα, 1980. Βασίλη Κραψίτη: «Ταξίδι στήν 'Ηπειρο», έκδ. α' του 1960, σελ. 143 - 4, έκδ. β' του 1970, σελ. 100, 290, 30. Καί «Θεσπρωτικά», β' έκδ. 1973, σελ. 115 - 116.

(7) Βλ. 'Ιεροκλέους, Συνέκδημος, έκδ. BURCKHARD, Λειψία 1893, Παράρτημα 37α «Φωτική ή νύν Βελά» και 121 «Φωτική ή νύν Πελλά». Διαδόχου, 'Επισκόπου Φωτικής: «'Εκατόν Κεφάλαια Γνωστικά», κεφ. 55, όπου περιγράφεται ότι στήν εποχή του (450 μ.Χ.) «ή Φωτική περιεβάλλετο υπό λειμώνων πλουσιών και συσκιών δένδρων, έκοσμητο διά πολυτελών οικοδομημάτων και λουτρών, είχε δέ άνεπτυγμένη κοινωνικήν ζωήν».

Πουκεβήλ: «VOYAGE LA CRECE», βιβλ. IV, κεφ. III, Γ.Χ. Χασιώτη: «Περί Δωδώνης», μέρος Β, κεφ. δ, σελ. 97. Π. 'Αραβαντινού: χρονογραφία τής 'Ηπείρου», τόμ. Β', λήμμα «Φωτική» και «'Αγιος Δονάτος». 'Ι. Λαμπρίδη: «'Ηπειρωτικά Μελετήματα», τεύχος δ', σελ. 35 και 61. Δ.Α. Παναγιωτίδη - Μέξη: «'Ο έν Κωνσταντινούπολει 'Ελλην. Φιλολογ. Σύλλογος», εκ. 1896, σελ. 26 - 38 και αναδιμοσίεψή του στή «Μνήμη Σουλίου», τόμ. Ε', 1980, σελ. 75 κ. έ. Παναγ. Κ. Χρήστου: «Θεολογικά Μελετήματα», 1977, τόμ. 3ος, σελ. 13 κ. έ. Π. Μαισελίμη: «Λειψίανα άπό τή ζωή και τόν πολιτισμό τών Φωτικησιών», περιόδ. 'Ηπειρωτική 'Εστία, 1953, σελ. 698, Βασίλη Κραψίτη «Ταξίδι στή 'Ηπειρο», β' έκδ. 1970, σελ. 49 - 55 και 286 - 288. Του ίδιου, «Θεσπρωτι-

κά», β' έκδ. 1973, σελ. 121, κ. έ. Φωτ. Γ. Οικόνμου: «'Η 'Εκκλησία έν Θεσπρωτία», 1964, σελ. 33 κ.έ.

(8) Π. 'Αραβαντινού: «Χρονογραφία τής 'Ηπείρου», 1856, τόμ. β' σελ. 2. 'Η άποψη του 'Αραβαντινού, ότι στή θέση «Λιμνόνι» τής Παραμυθιάς βρισκόταν ή πόλη Εύροια, έλεγχεται ως άνακριβής, βάσει και τών όσων έχουν έκτεθεί στίς προηγούμενες σελίδες μας.

(9) Σπυρ. Γ. Μουσελίμη: «'Αρχαιοτήτες τής Θεσπρωτίας», 1980, σελ. 261.

(10) 'Η θέση «'Εβραϊκά μνήματα» στό Λιμνόνι, όπου έκτεινόταν ή Φωτική, δέν πρέπει να συγχέεται μέ τά «'Εβραϊκά μνήματα» του δεύτερου λόφου «Γαλατό» τής Παραμυθιάς, του καλουμένου «Ζαβάνκαλη». Στή δεύτερη αυτή θέση «Ζαβάνκαλη», οί 'Εβραίοι πού στά τέλη του ΙΘ' αιώνα εγκαταστάθηκαν μόνιμα στήν Παραμυθιά έντοφίαζαν τά μικρά παιδιά τους, ένώ οί μεγάλης ηλικίας νεκροί ένταφίαζονταν στό νεκροταφείο τών Γιαννίνων.

(11) DR. RACHEL DALVEN, όπου πιά πάνω.

(12) 'Η έκκληση άπευθύνεται στή Νομαρχία Θεσπρωτίας, στό Δήμο Παραμυθιάς και στήν 'Υπηρεσία Βυζαντινών 'Αρχαιοτήτων 'Ιωαννίνων.

(13) 'Επεκτείνοντας, μέ όσα στοιχεία έχουμε ύπ' όψη τήν έρευνα έγκαιράσσεως 'Εβραίων, στό Θεσπρωτικό χώρο, παρατηρούμε ότι στα τέλη του ΙΘ' αιώνα και στή συνέχεια ως τήν περίοδο του 1943, ήταν μόνιμα εγκαταστημένοι: α) στό Μαργαρίτι, προσωρινά ό Σολωμάκης Κοέν, και μόνιμα ό Δαυίδ Μποχωρόπουλος. β) Στή Πάργα, οί 'Αδελφοί: Χάιμα και 'Ιεουδάς Μποχωρόπουλος του Δαυίδ, γ) Στήν 'Ηγουμενίτσα, ό Τέλης Δαυίδ Μποχωρόπουλος. Καί δ) στό Φιλιάτι, ό Μεναχέμ Νισήμ Μάτσας, πού στήν περίοδο τής 'Ιταλικής Κατοχής, έπιστρέφοντας άπό τά Γιάννινα μέ τό γιό του 'Αβραάμ, ληστεύτηκαν και δολοφονήθηκαν κοντά στό Φιλιάτι άπό Τουρκοτσάμηδες τής περιοχής.

(14) 'Ο 'Εζρά Μπακόλας άπόκτησε έννιά τέκνα, ό Ματαθίας Χατζόπουλος τέσσερα, ό 'Ηλίας Κοέν πέντε, όλα τους δέ δημιούργησαν άριστή οικονομική κατάσταση και οικογενειακή σύνθεση, μέ μόνιμη διαμονή: Τήν Παραμυθιά, τά Γιάννινα, τήν Πρέβεζα, τήν Κέρκυρα, τήν 'Αμερική.

Οί 'Εβραίοι τής 'Ελλάδος σήμερα

Στό τεύχος μας του μηνός Νοεμβρίου και στή σελίδα 25, στή συνέντευξη του Προέδρου του Κ.Ι.Σ. κ. 'Ι. Λόβιγγερ πρός τήν έφημερίδα Jewish Press, έχει άναγραφεί άπό τυπογραφικό λάθος, ότι στό Σχολείο και Νηπιαγωγείο τής Κοινότητας 'Αθηνών, στό Ψυχικό, φοιτούν 50 παιδιά άντί του σωστού 150 περίπου.

Ήταν Έβραϊος ο Κολόμβος;

Τό αίνιγμα του 1492

του YEHOASHUA LEIMAN

στό «Jewish Press»

Τά βιβλία της ιστορίας δέν τό αναφέρουν καί μάλλον, ποτέ δέν πρόκειται νά τό γράψουν. Κι όμως αποτελεί ένα από τά σπουδαιότερα γεγονότα της ιστορίας του Νέου Κόσμου. Τό γεγονός αυτό δέν αναφέρεται γιατί συνδέεται μέ ένα επαίσχυντο μυστικό πού όλοι έπιθυμούν νά κρατήσουν καί τό κρατούν: τήν Ίσπανική Ίερά Ήξεταση.

Αυτή ή Δαμόκλειος σπάθα έχει σημασία διότι, απέτελεσε ένα από τά πρωταρχικά ψυχολογικά κίνητρα γιά πολλές ανακαλύψεις καί κατακτήσεις στη Νότια άλλα καί τή Βόρεια Άμερική.

Αυτό δέν έγινε μονομιάς. Ξεκίνησε σάν μιά από τίς πυρκαγιές πού λαβαίνουν χώρα στίς ήμιέριμες εκτάσεις της Νότιας Καλιφόρνιας τό καλοκαίρι: ένα αναμμένο σπίρτο πέφτει σέ ένα σημείο μέ ξερά χόρτα: κάποια σπύθα μεταφέρει τή φλόγα σέ πεσμένα ξερόφυλλα μισό μίλι παραπέρα. Τρείς ή τέσσερις τέτοιες σπύθες, ένα μικρό άεράκι καί γρήγορα μιά έκταση πολλών τετραγωνικών μιλίων σκεπάζεται από τίς φλόγες.

Τό ιστορικό υπόβαθρο

Οί Έβραίοι της Ίσπανίας δέν εύμερουσαν άπλώς, άλλα κατείχαν πολλές από τίς θέσεις στή χώρα τόσο στό χώρο της πολιτικής όσο καί της οικονομίας. Στίς θέσεις αυτές άνήλθαν μέ σκληρή προσωπική εργασία καί χάρις στην προσωπική άξία τους. Έχει γραφεί (άπό θρησκευτικούς ήθικολόγους) ότι ή έλλειψις της ιδιότητας της **Τσενιούτ** (ταπεινοφροσύνης) υπήρξε ή αίτια γιά τήν εμφάνιση της Ίερας Ήξετάσεως. Κρίνοντας άπό περιγραφές της άκρως επιδεικτικής ζωής πού έκαναν οί Έβραίοι **hidalgos** (τιτλοϋχοι εύγενείς καί γαιοκτήμονες) αυτό είναι πολύ πιθανόν. Οί πρώτες σπύθες της Ίερας Ήξετάσεως δέν ξεπήδησαν άπό τό επισκοπικό μέγαρο, άλλα από τούς φτωχούς μή Έβραίους γειτόνους τους. Άρχικά, τό θρησκευτικό πρόβλημα χρησιμοποιήθηκε γιά τήν αιτιολόγηση του ώμου καί ζωόδους ένστίκτου του φθόνου.

Τό έτος 1348 ήταν ό χρόνος της επιδημίας του Μαύρου Θανάτου, κατά τήν διάρκεια της οποίας αναρίθμητες **juderías** (έβραϊκές συνοικίες) καταστράφηκαν μαζί μέ τούς κατοίκους τους, οί όποιοι δέν χρειάζεται νά τό αναφέρουμε, κατηγορήθηκαν γιά τήν επιδημία. (Βλέπε «ΧΡΟΝΙΚΑ» τ. 62, Οκτώβριος 1983 «Όταν ή πινούκλα θέριζε τήν Εύρώπη»). Όλόκληρες έβραϊκές κοινότητες κλεισθηκαν μέσα στίς συναγωγές καί παραδόθηκαν στίς φλόγες. Μερικοί, άπό τούς λιγότερο θαρραλέους

έβραίους δέχθηκαν τή βάπτισι. Άπό τή στιγμή εκείνη έξεδόθηκαν διατάγματα καί θεσπίσματα πού, σταδιακά, άπεγύμνωσαν τούς Έβραίους άπ τά δικαιώματά τους.

Τό 1391 ένα μέλος του Ιερατείου της Σεβίλλης διηγείρε τά αίσθήματα του τοπικού πληθυσμού σέ άπρόκαλυπτο μίσος, μέ αποτέλεσμα τό πογκρόμ πού ακολούθησε νά άποβεί μοιραίο γιά τίς εύπορες **juderías** της πόλης. Τά πογκρόμ άμέσως επεκτάθηκαν καί σέ άλλες πόλεις όπου επανεληφθησαν οί ίδιες φοβερές σκηνές. Ό Ύπατος Διοικητής της Καστίλλης **Pedro Lopez Anala** έγραψε: «Προφανώς, όλα αυτά ήταν μιά δικαιολογία γιά τίς μάζες, παρά έκδήλωση (θρησκευτικής) άφοσιώσεως».

Οί Έβραίοι πού διασώθηκαν άπό τα γεγονότα του 1391 έφυγαν άπό τή χώρα καί πολλοί κατευθύνθηκαν πρós τήν Ίταλία. Η Γένοβα υπήρξε τότε τό εύνοούμενο καταφύγιο των διωκομένων Έβραίων, σέ σημείο πού ό όρος «Γενοβέζος» νά καταστεί συνώνυμο γιά τούς Έβραίους, τούς **Μαρράνος***, ή τούς Χριστιανούς γιά τούς όποιους υπήρχε κάποια ύπόνοια γιά άνειλικρίνεια άπέναντι της θρησκείας τους.

Άν οί Έβραίοι πού παρέμειναν στην Ίσπανία ήθελαν πλήρη καί ίσα δικαιώματα, τότε, αυτό πού έπρεπε νά κάνουν ήταν νά καταστούν Χριστιανοί. Πολλοί ήσαν εκείνοι πού δέν θέλησαν νά εγκαταλείψουν τήν άνειτη ζωή τους καί τίς επιτυχείς σταδιοδρομίες τους, καί πού άποφάσισαν νά προσπαθήσουν νά διατηρήσουν «καί τήν πίττα όλόκληρη καί τό σκύλο χορτάτο». Γιά τό σκοπό αυτό, μπήκαν στην παρανομία παρακολουθώντας τήν Χριστιανική Έκκλησία κατά τίς Κυριακές καί τηρώντας τίς Ίουδαϊκές **μισοβότ** (έντολές) καί τά **μινγκίμ** (έθιμα) στα κελλάρια των σπιτιών τους. Κατέστησαν έτσι άκόμη πλουσιώτεροι καί επιτυχείς στή σταδιοδρομία τους διαμορφώνοντας μιά νέα καί πανίσχυρη κάστα στή χώρα πού δέν ήταν καθόλου αυτό πού οί εκκλησιαστικές άρχές καί ή Ίσπανική κυβέρνηση είχαν ύπόψη τους. Βλέποντας οί άρμόδιοι ότι τό «Έβραϊκό Πρόβλημα» έξφευγε άπό τόν έλεγχο τους, εγκαθιδρύθηκε έπίσημα ή Ίερά Ήξεταση καί ό **Tomás de Torquemada**, ό Χίμλερ της εποχής του, τέθηκε επικεφαλής της τό 1483.

* **Μαρράνος** είναι οί Έβραίοι πού έπιφανειακά άσπασθηκαν άπό φόβο τόν Χριστιανισμό κατά τήν περίοδο της Ίερας Ήξετάσεως.

Τό έτος 1492 πρόσφερε στους Έβραίους τήν τελευταία εύκαιρία γιά ανάχωρηση από τή χώρα, προτού σφραγισθούν έρμητικά οι σιδερόφραχτες πύλες έξόδου. Τό περίφημο **Διάταγμα Έκδιώξεως** είχε έκδοθεί. Πολλοί Έβραίοι πού δέν άρέσκονταν ούτε στην ιδέα του θανάτου στην πυρά, ούτε στη διπλή ζωή υπό τόν ίσκιό τής Ίερās Έξετάσεως έφυγαν γιά τήν Τουρκική Αύτοκρατορία, ένώ άλλοι πήγαν στην Όλλανδία και άλλοι στην Πορτογαλία, όπου ή Ίερά Έξέταση δέν τους ένόχλησε παρά μόνο μετά τό 1531.

Κολόμβος: άνθρωπος τριών κόσμων

ὸτό ήταν τό σκηικό όταν έμφανίσθηκε ὁ **Cristobal Colon** (Χριστόφορος Κολόμβος). Ὁ Κολόμβος είναι μία από τις ιστορικές προσωπικότητες γιά τόν ὁποίο έχουν γραφεί πολλά. Καί τοῦτο, ὁχι μόνον επειδή ανακάλυψε τήν Ἀμερική αλλά γιατί ὁ άνθρωπος Κολόμβος αποτελεί ένα αίνιγμα πού γοητεύει τους ιστορικούς κατά τά τελευταία 500 χρόνια.

Έχει περιγραφεί σάν ένας ήθοποιός πού πάντοτε έπαιζε κάποιο ρόλο φορώντας διαφορετικό προσωπείο, ανάλογα μέ τόν χαρακτήρα πού ὑποδύοταν. Περιοδικά, ὅμως, μπορούσε νά κάνει, νά πει, ή νά γράψει κάτι πού ήταν τελείως έξω από τό «ρόλο» του, ὀδηγώντας ψυχολόγους νά διαγνώσουν σ' αυτόν κάποια διχασμένη ή άσταθή προσωπικότητα γεμάτη φόβους και ιδιαίτερότητες σάν κάποιον πού κρύβεται από τόν πραγματικό του έαυτό.

Μερικοί έχουν ἀποκαλέσει τόν Κολόμβο «**Άνθρωπο Δύο Κόσμων**», (Εὐρώπη - ὁ Παλιός Κόσμος και Ἀμερική - ὁ Νέος Κόσμος). Οι μή Έβραίοι ιστορικοί Salvador de Madriaga και Garcia de la Riega μπορεί νά εφθασαν πλησιέστερα στην αλήθεια όταν είπαν ότι ὁ Κολόμβος ὑπῆρξε **άνθρωπος τριών κόσμων** — του Παλιού, του Νέου... και του σκιώδη κόσμου τών Μαρράνος.

Ἄν, πράγματι, ὁ Κολόμβος ὑπῆρξε Μαρράνος, τότε, τά ἀπουσιάζοντα κομμάτια του πολύχρωμου πάζλ τής ζωής του και τής προσωπικότητάς του, φαίνεται νά ταιριάζουν ἀπόλυτα μέ τά κενά, και οι ἀσυναρτησίες και οι «άφυσικότητες», πού έννοχούν πολλούς έπιστήμονες και ιστορικούς θά βροῦν μία πολύ φυσική εξήγηση.

Ή ἀπόκρυφη ιστορία

Πώς ήταν ή ζωή στην Ίσπανία γιά κάποιον Μαρράνο, όταν ὁ νυχτερινός οὐρανός φωτίζεται από τις φλόγες τών autoda fes; Πώς θά αισθανόμαστε εμείς και πώς θά συμπεριφερόμαστε αν ἀποφασίζαμε νά ζήσουμε αυτή τή διπλή ζωή, γνωρίζοντας πώς ὁποιαδήποτε στιγμή θά μπορούσε νά ἀκουσθεί κάποιος κτύπος στην πόρτα;

Ένας Περουβιανός Έβραίος, πού έζησε τήν Ίερά Έξέταση στη Νότιο Ἀμερική, έγραψε:

Δέν μπορούσες νά μιλήσεις, νά περπατήσεις ή νά κοιμηθείς χωρίς νά αισθάνεσαι δίπλα σου τήν Ίερά Έξέταση. Ήταν στην πόρτα σου, στό τραπέζι πού έτρωγες, στό κρεβάτι σου, παρακολουθώντας κάθε πτυχή τής ζωής σου — τό φαγητό σου, τόν ὕπνο σου, τήν άπουσία σου. Τήν διαισθανόσουν άκόμη στην παρουσία του πατέρα σου, του γιου σου, του αδελφου σου, τής γυναίκας σου, του γειτόνου σου, του φίλου σου. Διάβαζε τό βιβλίο σου πίσω από τήν πλάτη σου, διάβαζε τις πιό μύχιες σκέψεις σου.

Ἡ πράξη τής βαπτίσεως και ή έβδομαδιαία παρακολούθηση τής χριστιανικής λειτουργίας δέν ήταν δυνατόν νά σβύσουν 3.000 χρόνια έβραϊκής παραδόσεως, έ-

βραϊκών συναισθημάτων και τήν αγάπη κάποιου γιά τό λαό του. Ἡ προσωπικότητα του Μαρράνος ήταν μία διαχασμένη προσωπικότητα: ήταν γεμάτη φόβους. Οι Μαρράνος κατανάλωσαν ένα μεγάλο ποσοστό τής ενεργητικότητάς τους ἀποκρύβοντας τόν πραγματικό τους έαυτό. Ὁ Μαρρανισμός ήταν ένα πεδίο μάχης πού απασχολούσε ὅλο τό είναι του ατόμου, από τόν έσώτατο πυρήνα τής **νεσοσμά** (ψυχής) του, μέχρι και τις «έξωτερικευόμενες» σκέψεις του, μέ τήν ὀμίλια ή τις πράξεις του. Ήταν δέ πολύ φυσικό κάποιος σπινθήρες Έβραϊκότητας νά αναπηδούν, από καιρό σέ καιρό στην επιφάνεια, παρόλες τις σοβαρές προσπάθειες ήθοποιίας και προσωποποιήσεως.

Ήταν ὁ Κολόμβος «Γκαλισιάνος»;

Ἡ κλασική φωτογραφία του Κολόμβου στά ιστορικά βιβλία, γονατισμένου μπροστά από ένα σταυρό μέ τό σπαθί στό χέρι στά παράλια του Νέου Κόσμου, είναι σ' ὅλους γνωστή. Ὁ Κολόμβος ἀκατάπαυστα κι ἐπιδεικτικότερα επικαλεῖται τά ὀνόματα Χριστιανῶν ἁγίων στις ἐπιστολές του και στό λόγο του, προσέχοντας άκόμη νά προσθέσει ένα σταυρό στό πάνω μέρος τών ἐπιστολόχαρτων τής ἐπισήμου ἀλληλογραφίας του. Αὐτή ή ὑπέρμετρη, ὅμως, χρήση από τόν Κολόμβο τής Χριστιανικής ὀρολογίας, μάς φέρει στό νοῦ τό ρητό του Σαίξπηρ: «Νομίζω ότι διαμαρτύρεται ὑπέρμετρα».

Ὁ Κολόμβος κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες γιά νά ἀποκρύψει τήν καταγωγή του, τόν τόπο τής γεννησεώς του, τό ὄνομα και τήν οἰκογένειά του. Ἡ Ίσπανία, ή Πορτογαλία και ή Ἰταλία τόν διεκδικούν γιά δικό τους — κι ὅλες μπορεί νά έχουν δικίο.

Είναι ένδιαφέρον τό γεγονός ότι στην Ίσπανία ὑπάρχει μία περιοχή πού ὀνομάζεται **Γκαλισία**, βόρεια τής Πορτογαλίας. Ὁ ιστορικός Garcia de la Riega, ένας **Gallego** (Γκαλισιάνος) πίστευε ότι ὁ Κολόμβος μπορεί νά ήταν συμπατριώτης του. Γράφει ότι ὁ Κολόμβος ἀπέκρυψε πάντοτε τήν Έβραϊκή καταγωγή του και ότι, εξαιτίας τών πογκρόμ τής Γκαλισίας του 15ου αἰώνα, ή οἰκογένεια του Κολόμβου ὑποχρέώθηκε νά μεταναστεύσει στη Γένουα. Ὁ Riega παρέχει σάν μία ἐπιπλέον ένδειξη τής πιθανής Γκαλισιάνικης καταγωγής του Κολόμβου, τό γεγονός ότι πολλές από τις ὀνομασίες πού ὁ Κολόμβος απέδωσε σέ διάφορες τοποθεσίες πού ἀνεκάλυψε είναι τοπωνύμια τής Γκαλισίας και τής γειτονικής περιοχής τής Ronvedra: Σαντιάγο, Σάν Σαλβαδόρ, Λά Γκαλιέγκα, Πόρτο Σάντο, Λά Γκαλέρα και Πούντα Λανζάδα. Ὁ ιστορικός Salvador de Madriaga πιστεύει ότι ή οἰκογένεια του Κολόμβου ἀναχώρησε από τήν Ίσπανία γιά τή Γένουα κατά τή διάρκεια τών πογκρόμ του 1391. Ὑπάρχουν δέ στοιχεία ότι ὄνομα μέ τό ὄνομα Fontamarrosas (τό ὄνομα του γένους τής μητέρας του Κολόμβου) ὑπῆρχαν τόσο στην Ronvedra ὅσο και στη Γένουα, ὅπως και μία οἰκογένεια μέ τό ὄνομα Κολόμβος στη Γένουα. (Colon -είναι ένα Έβραϊκό ὄνομα πού συναντάται σήμερα στη Σικελία, στό Λιβόρνο, τό Μαρόκο και τή Σαραγόσα τής Ίσπανίας).

Ένα από τά τεχνάσματα του Κολόμβου — γιά τήν παραπλάνηση τής Ίερās Έξετάσεως — ήταν ή συχνή ἀλλαγή ὀνομάτων: προφανώς, χρησιμοποίησε έξι άλλα ὀνόματα προτού καταλήξει στό Βασιλικό Ἄνακτορο, ὅπου ἀποφάσισε τήν υιοθέτηση του ὀνόματος Colon. Χρησιμοποίησε τά έξης ὀνόματα: Colombo, Columbo, Colon, Colomo και Colono.

Γιατί επικρατεῖ τέτοιο μυστήριο γύρω από τήν ἀληθινή ταυτότητα του Κολόμβου; Σίγουρα, κάποιος σοβα-

ρός λόγος υπήρχε τήν εποχή που έζησε. Μετά τό θάνατό του, όμως, όταν τό όνομα Colón ήταν πασίγνωστο και τά έπιτεύγματά του πρόσθεσαν δόξα και αίγλη στόν Βασιλιά και τή χώρα, γιατί οί φίλοι του, Bartolome de la Cassas, Pedro Martir de Angleria και Andres Bernaldez που έγραψαν γι' αυτόν, άφησαν έξω αυτά τά σημαντικά στοιχεία; Κατείχαν τά περισσότερα από τό προσωπικά έγγραφα του Κολόμβου. Ίδιαίτερα, όμως, γιατί οί έχθροί του Pinzon και Muliart σιώπησαν; Και ή οικογένειά του;

Ο ιστορικός Rafael Yanez, έγραψε:

“Όλοι σιώπησαν όχι επειδή τό θέλησαν, αλλά επειδή ύποχρεώθηκαν. Παντού στην Ίσπανία και τίς κτήσεις της, ή άποτελεσματική μηχανή της Ίεράς Έξετάσεως ήταν σε θέση νά καταστρέψει όποιονδήποτε που θά άποπειράτο νά βλάψει τόν ύπεροχο θρόνο που δόξαζε τόν Ναύαρχο (Κολόμβο). Η άλήθεια καταπνίγηκε και άποσύρθηκε από τήν κυκλοφορία. Σέ κανένα δέν έπιτρεπόταν νά μιλήσει ή νά άποκαλύψει έστω τήν παραμικρή λεπτομέρεια, ούτε νά κάνει τόν παραμικρότερο ύπαινιγμό σχετικά με τόν Κολόμβο και τήν οικογένειά του.

Έπί παραδείγματι, όταν ο Prior (Ήγούμενος) του Μοναστηρίου Rabidia ρωτήθηκε από που κατάγεται ο Κολόμβος, άπάντησε: «Από τό Παλάτι της Αύτου Μεγαλειότητος», μιά άπάντηση που ύποδεικνυε με έμφαση ότι ήταν προτιμότερο νά μή γίνονται πολλές έρωτήσεις.

Αινιγματικές άσυναρτησίες

Ποιές είναι μερικές από τίς σκέψεις, τά λόγια, τίς πράξεις και τά γεγονότα που έχουν προβληματίσει ιστορικούς και έχουν αναγκάσει ψυχολόγους νά άναρωτηθούν άν ο Κολόμβος πράγματι υπήρξε;

Ο Κολόμβος υπήρξε ένας άπλητος συγγραφέας. Έγραψε ήμερολόγια και χρονικά τών ταξιδιών του και πολυάριθμες έπιστολές πρός τόν βασιλιά, τούς φίλους του και τήν οικογένειά του.

Ίδου μερικά «άνεξήγητα» άποσπάσματα από τίς έπιστολές του: Τό πρώτο είναι παρμένο από έπιστολή πρός τόν Βασιλιά και άποτελεί τόν πρόλογο του χρονικού του πρώτου ταξιδιού του:

“Ετσι, άφου εξεδίωξες όλους τούς Έβραίους από τό Βασιλείό σου και τίς κτήσεις, τόν ίδιο μήνα του Ίανουαρίου, ή Ύψηλότητά σου με έστειλε με ένα όλόκληρο στόλο στά παραπάνω άναφερόμενα μέρη της Ίνδίας (πίστευαν, τότε, ότι ή Άμερική είναι ή Ίνδία) και μου άπένειμες πολλές τιμές, συμπεριλαμβανομένου του τίτλου (εύγενείας), ώστε τώρα νά άποκαλοϋμε «Don» και Ναύαρχος, και Άντιβασιλέας και Διοικητής όλων τών νήσων και της ήπείρου που άνεκάλυψα.

Ίστορικοί έρωτούν: «Γιατί σε κείνη τήν παράγραφο έγραψε τή φράση γιά τήν εκδίωξη τών Έβραίων από τήν Ίσπανία»;

“Άλλο άπόσπασμα από έπιστολή πρός τόν Πρίγκηπα Juan, όταν ο Κολόμβος προήχθη σε Ναύαρχο:

Δέν είμαι ο πρώτος Ναύαρχος στην οικογένειά μου. Δέν έχει σημασία καθόλου τό πώς με άποκαλούν. Ο Δαβίδ, ο πιό φρόνιμος Βασιλιάς, ήταν βοσκός και άργότερα όνομάσθηκε Βασιλιάς της Ίερουσαλήμ. Είμαι ύπέρτης του αυτού Κυρίου που άνύψωσε τόν Δαβίδ σ' εκείνο τό αξίωμα.

Τό 1502 ο Κολόμβος έγραφε στόν Βασιλέα:

Τό άγλυμα του Κολόμβου στο λιμάνι της Βαρκελώνης

“Όπως άνέφερα, δέν ήταν ούτε ή λογική ή τά μαθηματικά, ούτε οί χάρτες που χρησιμοποίησα γιά νά φθάσω στις Ίνδιες: έκανα μόνο αυτό που είναι γραμμένο στόν Ίσαία.

Ο Pedro Martir, σύγχρονος του Κολόμβου και καλός φίλος του, που έγραψε γιά τίς έξερευνήσεις του, άναφέρει:

“Ο νέος διοικητής Francisco de Bobadilla (ένας Μαρρόνος) έστειλε στόν Βασιλιά κάτι που ο Ναύαρχος είχε γράψει σε μιά άγνωστη άλφάβητο, ζητώντας από τόν άδελφό του νά έρθει με στρατό νά τόν ύποστηρίξει σε περίπτωση που ο Διοικητής άποφάσιζε νά έπιτεθεί.

Έπισημως, ούτε ο Κολόμβος ούτε ο άδελφός του γνώριζαν καμιά άλλη γλώσσα εκτός από Ίσπανικά και Λατινικά και είναι άπίθανο νά είχαν έπινοήσει ένα δικό τους κωδικό σύστημα.

Προφανώς, θά γνώριζαν τή γραφή Ρασσί, όπως κι όλοι οί Λατινόφωνοι Σεφαραδίμ, μέχρι και σήμερα. Οί Σεφαραδίμ του Λιβόρνο, της Θεσσαλονίκης, της Σμύρνης και άλλων Λατινοφώνων γκέττο, χρησιμοποιούσαν στο γράψιμο τήν κυρτοειδή γραφή Ρασσί. Τούτο ίσχυε, επίσης, και γιά τό γκέττο της Γένουας, τουλάχιστον κατά τήν άρχική περίοδο της Ίεράς Έξετάσεως.

Τά τετράγωνα Έβραϊκά στοιχεία θά ήταν εύκολα κατανοητά και συνεπώς επικίνδυνα γιά χρήση: ή γραφή, όμως, με στοιχεία Ρασσί ποτέ δέν μπορούσε νά άναγνωρισθεί από τούς Γκοϊμ ως Έβραϊκή.

Βέβαια, είναι δυνατόν μιά έπιστολή γραμμένη σε κυρτοειδή γραφή Ρασσί νά άναγνωριζόταν από κάποιον μικρό γρανάζι της βασιλικής γραφειοκρατίας. Είναι, όμως, τελειώς άπίθανο ένα τέτοιο πρόσωπο νά δημιουργή-

Ήταν Έβραϊός ο Κολόμβος;

γούσε θόρυβο γιά μιιά παρόμοια ανακάλυψη, διότι τό γεγονός ότι γνώριζε αυτή τή γραφή θά τόν έκανε αυτό-μάτως ύποπτο.

Τό μυστικό του Σταυρού

Σύμφωνα μέ έθιμο πού επικρατούσε τήν έποχή εκείνη, ό Κολόμβος σημείωνε ένα σταυρό στό πάνω μέρος τών επιστολόχαρτων τής άλληλογραφίας του. Άπό τά δεκατρία γράμματα πού άπηύθυνε πρός τό γιό του Δαβίδ, μόνο ένα φέρεται τόν σταυρό κι αυτό είχε γραφεί ειδικά γιά νά διαβιβασθεί στόν Βασιλιά. 'Ο ιστορικός Alberto Liangot παρατήρησε μετά από προσεκτικό έλεγχο, ότι οι σταυροί αυτοί αποτελούν τή σύνθεση τών Έβραϊκών γραμμάτων **μπέτ** και **έ**.

Ποιοί ήσαν οι φίλοι του Κολόμβου;

Κυρίως εύποροι και μέ έπιρροή Μαρράνος πού δέν άφανίσθηκαν από τήν 'Ιερά Έξέταση, έπειδή και μόνο ήσαν χρήσιμοι στόν Βασιλιά, ήσαν οι φίλοι του Κολόμβου. Τά ταξίδια του Κολόμβου μέ χρηματοδοτήθηκαν από τό Παλάτι, όπως αναφέρεται σέ σχολικά ιστορικά βιβλία, χρηματοδοτήθηκαν από Μαρράνους!

Μερικοί Μαρράνος έφθασαν μέχρι του σημείου νά κρυφτούν σέ μοναστήρια και τρεις άπ' αυτούς τούς «Μαρράνο καλογήρους» — δημόσια γνωστοί ως Μαρράνος — προώθησαν μέ τήν έπιρροή τους τό σχέδιο του Κολόμβου μέσα από τό Παλάτι. 'Ο Luis Santangel και ό Gabriel Sanchez χρηματοδότησαν τήν άποστολή και σ' αυτούς έστειλε ό Κολόμβος τίς περίφημες επιστολές του όπου περιγράφει τίς όμορφίες τής νέας γής πού ανακάλυψε. 'Ο Santangel έστειλε πολλά φορτία μέ άλογα και σιτάρι στή νέα ήπειρο.

Τά σχολικά ιστορικά βιβλία στην Άμερική και τήν 'Ισπανία μās λένε ότι ό Κολόμβος άπέπλευσε κατά τίς πρώτες μέρες του Αύγουστου του 1492. Δέν μνημονεύουν τή σύμπτωση ότι ή ήμερομηνία του άπόπλου ήταν δύο άκριβώς ήμέρες μετά τό πέρας τής τετραμήνου περιόδου χάριτος πού καθορίστηκε από τόν Βασιλιά στό Διάταγμα Έκδιώξεως, μετά τήν όποία κανένας Έβραϊός δέν έπετρέπετο νά φύγει από τήν 'Ισπανία.

Ένενηντά άνδρες καταγράφονται ως «πλήρωμα» τής πρώτης άποστολής του Κολόμβου. 'Ο Pablo de Santa Maria πού έξησε τήν έποχή εκείνη, αναφέρει ότι μεταξύ του πληρώματος έμφανίζονται «Έβραίοι πιστοί και άπιστοί» κεκηρυγμένοι και μη κεκηρυγμένοι Μαρράνος». 'Ο Φρατζισκανός μοναχός Fra Antonio de Aspra, αναφέρει ότι ό Κολόμβος πήρε πολυαριθμότερο πλήρωμα από αυτό πού έπίσημα καταχωρήθηκε και ότι οι άνεπίσημοι ναύτες δέν ήσαν Χριστιανοί αλλά «Γενοβέζοι».

Τό μυστήριο της άπουσίας Χριστιανών 'Ιερέων

Είναι ενδιαφέρον νά παρατηρήσουμε ότι μεταξύ τών 90 άτόμων πού διεόχισαν τόν Άτλαντικό μέ τόν Κολόμβο, δέν συμπεριλαμβανόταν ούτε ένας 'Ιερέας, παρά τό γεγονός ότι τό ταξίδι ήταν άδιαφιλονίκητα ένα άποστολικό έγχείρημα: νά φέρουν τόν Χριστιανισμό στους ειδωλωτάδες Τσουναντίον, δέν παρατηρείται έλλειψη Έβραίων πάνω στό πλοίο.

Έπίσημα καταχωρημένοι γιά τό πρώτο ταξίδι ήταν οι: Rodrigo de Triana Bermejo, όρ Bernal και όρ. Marco Alonso de la Calle, Rodrigo Segovia, Diego de Arana, Juan de Campo και ένας μικρός όρφανός άκαταχώρη-

τος — όλοι γνωστοί ως Έβραίοι.

Στό δεύτερο ταξίδι συνόδευσαν τόν Κολόμβο οι: Anton de Castri, Efraim Benveniste de Calorra, Alveno de Ledesma, Inigo de Ribias και Garcia de Gerera.

'Ο Luis de Torres, πού ταξίδεψε μέ τήν πρώτη άποστολή, υπήρξε ό πρώτος Εύρωπαίος πού πάτησε επί Άμερικανικού έδάφους. 'Ο Κολόμβος έγραψε στό ήμερολόγιό του ότι «ήταν Έβραϊός και μιλούσε Έβραϊκά και λίγα Άραβικά. Δέν γνωρίζουμε τίποτε γιά τήν τύχη τών ύπολοίπων άνδρών του Κολόμβου μετά τό ταξίδι. Σέ ένα χρονικό, όμως, αναφέρεται ότι ό Torres έγκαταστάθηκε στην Κούβα, όπου, χάρις τού χάρισμά του γιά ξένες γλώσσες, έμαθε γρήγορα τήν τοπική ινδιάνικη διάλεκτο και έγινε άπαραίτητος στις άποικιακές άρχές ως διερμηνέας.

'Ο Κολόμβος ταξίδεψε γύρω από τίς διάφορες νήσους τής Άμερικανικής ήπειρού, όπως: Άντίλλες, Γουαδaluούπη, Γρανάδα και τή γνωστή σήμερα ως Δομινικανική Δημοκρατία. Έναν όρμο τής νήσου 'Ισαβέλλα τόν όνόμασε «'Ορμο του Άβραάμ», μιιά άλλη περιοχή τού νήσου Σάντα Μαρία Λ' Άντίγκωνα όνόμασε «Σημείο του 'Ισαάκ» στή Γουαδaluούπη τό «Άκρωτήριο Σολομώντος» και στή νήσο Τζαμάικα τό «Λιμάνι του Δαβίδ». Έπίσης, στή Γρανάδα όνόμασε ένα βουνό «Σινά».

'Η τελευταία πράξις του Κολόμβου είναι συνεπής πρός τήν «άσυνεπή» πλευρά τής ιστορίας του. Στή διαθήκη του κληροδότησε «μισό άσημένιο μάρκο σέ έναν Έβραίο (προφανώς ζητιάνο) πού συνήθως κάθεται δίπλα από τήν πύλη τής Juderia τής Λισσαβώνας».

Τελικά ό Κολόμβος ήταν ή δέν ήταν Έβραϊός;

Τό έρώτημα αυτό μάλλον δέν έχει όριστική άπάντηση. Τά στοιχεία και οι θεωρίες έγείρουν περισσότερα έρωτηματικά παρά παρέχουν άπαντήσεις. Τελικά, έναπόκειται στόν αναγνώστη νά έξάγει μόνοις τά συμπεράσματά του...

Όμως... δέν είναι άπίθανο ότι ή ανακάλυψη τής Άμερικής νά αποτελεί μιιά άκόμη μεγάλη συνεισφορά του Άμ Γισραέλ στην προσπάθεια γιά τήν επιβίωσή του, καθοδηγούμενος από τή θεϊκή χείρα.

(Άπό τήν έφημερίδα «Jewish Press», 22.7.1983)

ΕΒΡΑΪΚΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Ραιμόν Άρόν

ὁ ἀφοσιωμένος «παρατηρητής» τῆς ἱστορίας

τῆς MARILYN AUGUST

«Καθημερινή» 19.10.83

Σέ μιά χώρα, ὅπου οἱ ἀριστερές ἰδεολογίες εἶχαν τίς δυνατώτερες φωνές στίς πολιτικές συζητήσεις καί ἐπιλογές τοῦ αἰώνα, ὁ Ραιμόν Άρόν ὁ ἐξέχων συντηρητικός ἰδεολόγος τῆς Γαλλίας, πέτυχε ἕνα ἀναπάντεχο θρίαμβο μέ τά ἀπομνημονεύματά του, πού ἐγίναν μπέστ-σέλλερ.

Σέ μιά συνέντευξη πού ἔδωσε λίγο πρὶν ἀπό τόν θάνατό του, εἶπε: «Ἐχω ἐκπλαγεῖ καί εἶμαι κολακευμένος ἀπό τήν προσοχή πού ἀπέσπασα».

Ὁ ἡλικίας 78 ἐτῶν, Άρόν, ἀπολάμβανε τό σεβασμό τοῦ κόσμου γιά τίς ψυχραίμες καί λογικές ἀναλύσεις του γιά τά διεθνή γεγονότα, μέ τίς ἀπόψεις πού ἐξέφραζε τά τελευταῖα 35 χρόνια στήν «Φιγκαρό» καί ἀργότερα στό «Ἐξπρές» τό ἔβδομαδιαῖο πολιτικό περιοδικό.

«Εἶμαι ἰδιαίτερα εὐτυχής πού εἶχαν τόσο καλή ὑποδοχή τά ἀπομνημονεύματά μου, γιατί δέν περιέχουν κουτσομπολιά, οὔτε προσωπικά ἀνέκδοτα — δηλαδή, τό καρίκευμα, πού συνήθως κάνει ἕνα βιβλίο δημοφιλές. Γράφοντάς το, ἀπλῶς ξαναγύρισα πίσω, καί κατέγραψα τίς ἐντυπώσεις καί ἀναλύσεις γύρω ἀπό τά σημαντικά γεγονότα τῆς ζωῆς μου».

Γιά τόν ἄνδρα, πού οἱ κριτικοί ἀποκαλοῦσαν «ἀφοσιωμένο παρατηρητή», ἡ ἱστορία συνήθως «εἶχε δίκιο». Τά γεγονότα πού περιγράφει, συμπεριλαμβάνουν τό ξέσπασμα τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ἕνα ταξίδι στή Γερμανία, πού τοῦ «ἀνοίξε τά μάτια», ὅταν εἶδε τόν Γκαίμπελς νά καίει ἀπαγορευμένα βιβλία, τήν ἐξορία του στό Λονδίνο στή διάρκεια τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ὅπου ἔγραφε ἄρθρα γιά τήν μηνιαία ἐπιθεώρηση τοῦ Ντέ Γκὼλ «Ἐλευθερή Γαλλία», τόν πόλεμο ἀνεξαρτησίας τῆς Ἀλγερίας, τόν ὅποιο νωρίς ὑποστήριξε τό Βιετνάμ, τόν πόλεμο τῶν "Ἐξί Ἡμερῶν ἀνάμεσα στοὺς Ἀραβες καί τό Ἰσραήλ καί τή φοιτητική ἐξέγερση τοῦ Μαΐου τοῦ '68.

Ὁ ἀποτελούμενος ἀπό 751 σελίδες τόμος ὑπῆρξε τό νοῦμερο ἕνα τοῦ καταλόγου τῶν μπέστ-σέλλερ ἀπό τή στιγμή πού ἐμφανίστηκε στό βιβλιοπωλεῖα ἐδῶ καί τέσσερα χρόνια. Μέ ὑπότιτλο «50 χρόνια πολιτικοῦ στοχασμοῦ», τά ἀπομνημονεύματα ἐπιβεβαιώνουν τόν φιλελεύθερο πλουραλισμό καί τό σφοδρό ἀντικομμουνισμό, πού ἔκανε τόν Άρόν περιθωριακό, σέ μιά ἐποχή πού ἡ πλειοψηφία τῶν Γάλλων διανοουμένων ἐναγκαλιζόταν τόν Μαρξισμό.

Παρά τά ἀναρίθμητα βιβλία περί φιλοσοφίας πού εἶχε ἐκδόσει νωρίτερα ὁ Άρόν ξεχώρισε στό προσκήνιο τῆς διανόησης μόλις τό 1955, μέ τό «Ὅποιο τῶν Διανοουμένων», τήν ἀμφιλεγόμενη καί ἐπίμαχη μελέτη

τῶν κινδύνων τοῦ Μαρξισμοῦ, πού ἀπέσπασε ἀνεπανάληπτα εἰρωνικά σχόλια καί κριτικές ἀπό τοὺς ἀριστεροὺς διανοοῦμενους.

«Στά χρόνια τῆς δογματικῆς μου νεότητος, ὁ Άρόν στήν οὐσία ἀντιπροσώπευε τήν ἐνσάρκωση τοῦ διαβόλου», ἔγραφε ὁ Ἑμανιουέλ Λέ Ρουά - Λαντουρί, ἕνας ἀπό τοὺς ἐξέχοντες ἱστορικούς τῆς Γαλλίας, σέ ἄρθρο του, στήν «Κοτιντιέν ντέ Παρί». «Ἦταν ὑπέρ τοῦ καταπιταλισμοῦ καί, γι' αὐτό, ὑποπτος».

Ἄλλά ὁ ἄνθρωπος τόν ὅποιο ὁ πρῶν ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ, Χένρυ Κίσινγκερ ἀποκάλεσε «ὁ δάσκαλός μου», ποτέ δέν ἐναγκαλίστηκε καμιά πολιτική ὁμάδα καί συχνά ἔλεγε πῶς ἡ πολιτική τόν δυσαρρεστεῖ.

Ὁ Άρόν ὑπῆρξε γίγαντας στοὺς ἀκαδημαϊκοὺς κύκλους ἀπό τήν ἐποχή τῆς δημοσίευσης τοῦ βιβλίου του «18 μαθήματα βιομηχανικῆς κοινωνίας» τό 1962, ἕνα ἔργο πού τώρα ἀπαιτεῖται νά μελετοῦν αὐτοὶ πού σπουδάζουν κοινωνιολογία στά κολλέγια.

Γεννημένος ἀπό μιά μεσοαστική ἐβραϊκή οἰκογένεια, πού «σπάνια νήστευε κατά τή γιορτῆ τοῦ Γιόμ Κιπούρ», ὁ Άρόν ἔχει δεχτεῖ ἐπιθέσεις γιά τήν κριτική πού ἀσκούσε στό Ἰσραήλ, γιά τήν ἀπροθυμία του νά ἐκφράσει ἀλληλεγγύη πρὸς τήν ἐβραϊκή κοινότητα τῆς διασποράς καί γιά τή δήλωση στό βιβλίο του, ὅτι ἂν εἶναι κάτι, εἶναι πρῶτα Γάλλος καί μετὰ Ἑβραῖος.

«Εἶμαι αὐτό πού εἶμαι καί δέν μπορῶ νά εἶμαι τίποτ' ἄλλο», ἔλεγε ὁ Άρόν, μέ ὑψωμένη τή φωνή. Ἄν κρίνω τή γαλλικὴ κυβέρνηση ὡς Γάλλος πολίτης, δέν βλέπω γιατί δέν μπορῶ νά κάνω τό ἴδιο μέ τό Ἰσραήλ.

Ἄν καί τό βιβλίο χαρακτηρίζεται ἀπό ἀναρίθμητες ἀναφορές στόν Ζάν Πῶλ Σάρτρ, ὁ Άρόν εἶχε κουραστεῖ νά συζητᾶει γιά τόν συμφοιτητῆ του στό πανεπιστήμιο. «Ἄρνούμαι νά μιλήσω γι' αὐτόν», ἔλεγε. «Τόν ἀνέφερα μόνο στό κεφάλαιο, ὅπου ἦταν ἀπαραίτητο νά τό κάνω, γιατί ὑπῆρξε μεγάλος παράγοντας στήν ἀνάπτυξη τῶν ἰδεῶν. Φυσικά, ἦταν ἰδιοφυής, ἀλλά εἶχε σ' ὅλα λάθος».

Οἱ κριτικοὶ λένε ὅτι ἡ θεαλλῶδης σχέση ἀνάμεσα στόν Άρόν καί τόν Σάρτρ καί οἱ πικροὶ καυγάδες τους, ἐξαιτίας τῆς διαφορετικῆς πολιτικῆς ἰδεολογίας, ἀποτελοῦν «μιά ξεκάθαρη συνῴπιση τῆς γαλλικῆς ἱστορίας τῆς διανόησης».

Στά 1980, οἱ δύο παλαιοὶ συμφοιτητές, πού κάποτε ὀρκίστηκαν πῶς θά πάρουν ἐκδίκηση γιά τήν ἀσχῆμα τους μέ τό νά γίνουν διάσημοι φιλόσοφοι ξανασυναν-

τήθηκαν σέ μιά άνθρωπιστική έκκληση γιά τούς πρόσφυγες τού Βιετνάμ.

«Στ' ἀλήθεια, δέν αισθάνθηκα τίποτα ἐκεῖνη τήν ἡμέρα», εἶπε στή συνέντευξη ὁ διόλου συναισθηματικός 'Αρόν. «Μόνο, πού ὁ Σάρτρ δέν ἐβλεπε, καί μένα μου φάνηκε σάν ὁ ἴδιος ὁ θάνατος». Ὁ 'Αρόν δέν εἶχε ψευδαισθήσεις γι' αὐτή τήν τελευταία συνάντηση. «Πῶς

μπορεῖς νά διαγράψεις μεμιάς, τίς διαφορές μιᾶς ὀλόκληρης ζωῆς; Ξέρετε τί ἔκανε; Μὲ περιέλουσε μὲ προσβολές. Μπορεῖ νά φωτογραφηθῆκαμε μαζί — ἀλλά ποτέ δέν συμφιλιωθῆκαμε. Δέν τό ἐπιζήτησε κανεὶς ἀπό τούς δύο μας».

(Τῆς Marilyn August, «Καθημερινή», 19.10.1983)

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥ ΑΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Α'

Τό θέμα τῆς παρακμῆς τυράννησε πολύ τὰ πνεύματα μέσα στούς αἰῶνες. Σήμερα ἀκόμη, οἱ ἱστορικοὶ συζητοῦν γιά τὰ αἷτια ἢ γιά τὴν συγκυρία τῶν αἰτίων, πού ἐπιτάχυνε τὴν κατάρρευση ἑνὸς πολιτικοῦ οἰκοδομήματος πού φαινόταν ἱκανὸ νά ἀντιμετωπίσει τὴν πρόκληση τῶν αἰῶνων. Ἄρκει νά θυμηθοῦμε τὸ λόγο τοῦ Τσῶρτσιλ «δέν θά προσδρεύσω στὴ διάλυση τῆς βρεταννικῆς αὐτοκρατορίας», ἢ τὸ στρατηγού Ντέ Γκῶλ, ὁ ὁποῖος ἤθελε νά ἀνυψώσει καί πάλι τὴ γαλλικὴ τρίχρωμη σημαία παντοῦ ὅπου κυμάτιζε πρὶν ἀπὸ τὸ 1939, γιά νά καταλάβουμε μιά μόνο ἀπὸ τίς ἀπόψεις γιά τὴν «ἀποποικιοποίηση». Τὸ λεξιλόγιο τῆς μόδας, οἱ ἀξιολογικὲς κρίσεις πού εἶναι συνυφασμένες μὲ τὸν πνευματικὸ καί ἠθικὸ κονφορμισμὸ, πού βασίλευε ἀπ' ἄκρη σ' ὀλόκληρο τὸν πλανήτη μας, καταδικάζουν ἀνεπιφύλακτα τὴν ἀποικιοκρατία καί ἐξυμνοῦν τὴν ἀπελευθέρωση τῶν λαῶν.

Στὴ μάχη τῶν προπαντῶν οἱ Εὐρωπαῖοι μποροῦν νά διεκδικήσουν τὸ ἐπαθλο ὅτι ἔχουν «ἐγκαταλείψει» τίς αὐτοκρατορίες τους» μὲ ἐξαιρέση τούς Γάλλους πού χτυπήθηκαν δύο φορές, στό Βιετνάμ καί τὴν Ἀλγερία, μὲ τὴ μάταιη ἐλπίδα νά ἀντισταθοῦν σέ μίαν ἀκαταμάχητη κίνηση τῆς ἱστορίας, οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ Ἄγγλοι ἰδιαίτερα, παραιτήθηκαν ἀπὸ τὸν αὐτοκρατορικὸ ρόλο μὲ περισσότερη χάρη ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλον κατακτητὴ τοῦ παρελθόντος. Μόνο ἡ Σ. Ἐνωση ἐπιφωλεήθηκε ἀπὸ τὴ νίκη τῆς γιά νά διευρύνει τὴν ἔκτασή τῆς καί νά ἐπιβάλλει τούς θεσμούς τῆς καί τὴ θέλησή τῆς σέ ἑκατὸ ἑκατομμύρια Εὐρωπαίους.

Β'

Αν οἱ ἱστορικὲς συγκρούσεις διεξάγονταν μπροστά σ' ἕνα δικαστήριό πού ὑπερασπίζει τὸ δίκαιο καί τὴν ἠθική, οἱ σινηγοροὶ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης θά υπεράσπιζαν εὐκόλα τὴν ὑπόθεσή τῆς καί θά τὴν κέρδιζαν. Δυστυχῶς, καμουφλαρισμένη ἀπὸ τίς ἰδεολογίες, μιά ἄλλη δίκη ἐκτυλίσσεται, σέ μιά γλώσσα πού δέν στενοχωριέται γιά τὴν παγκόσμια συνείδηση.

Ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση διατήρησε τὴν αὐτοκρατορία τῆς, ἢ ὅποια σήμερα ἐκτείνεται ἀπὸ τὴ Βαϊμάρη ὡς τὸ Βλαδιβοστόκ, ἐνῶ οἱ Ἄγγλοι καί οἱ Γάλλοι ἔχασαν τὴ δική τους. Ἄν ἦθελαν ἢ ὄχι νά τὴν διατηρήσουν, αὐτὸ δέν ἀλλάζει τίποτε: ἀραγε ἢ ἀποποίηση δέν προαναγγέλλει τὴν παρακμὴ τὸ ἴδιο ὅπως καί ἡ ἀσθενικὴ ἀντίσταση; Καί πολὺ περισσότερο, ἢ προπαγάνδα, στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ πλανήτη, συνεχίζει νά ὑβρίζει τὸν δυτικὸ ἰμπεριαλισμὸ, ἀκόμα καί ἀφοῦ ὄλες οἱ εὐρωπαϊκὲς αὐτοκρατορίες χάθηκαν στίς κατακόμβες τῆς ἱστορίας.

Γ'

Ας προσέξουμε μερικά δυσάρεστα γεγονότα: Ὁλη ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη, παρόλο τὸν πλοῦτα τῆς, παρόλο (ἢ καί ἐξαιτίας) τὸν πνευματικὸ τῆς πολιτισμὸ καί τίς ἐλευθερίες τῆς, δέν πιστεύει πῶς εἶναι ἱκανὴ νά προστατεύσει μόνη τῆς τὸν ἑαυτὸ τῆς: ἐξορκίζει τίς ΗΠΑ νά ἐξασφαλίσουν τὴν ἰσορροπία καί τὴν ἀσφάλειά τῆς, διατηρώντας ἀπέναντι στὰ σοβιετικὰ στρατεύματα πού στρατοπεδεύουν ἐδῶ καί τριάντα χρόνια στὴν καρδιά τῆς Εὐρώπης, μὴν ἀμερικάνικη στρατιά, σύμβολο τῆς πυρηνικῆς ἀποτροπῆς.

Σύμφωνα μὲ κάποια σημάσια τῆς λέξεως, ἡ παρακμὴ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι ἀναμφισβήτητη. Γιά νά παραμερίσουμε τίς ἀντιρρήσεις φτάνει νά ἀντικαταστήσουμε τὴ λέξη παρακμὴ μὲ τὴ λέξη μείωση. Ἡ παρακμὴ θυμίζει ἀξιολογικὲς ἐκτιμήσεις ἢ ἕνα σχῆμα τοῦ γίνεσθαι. Ἡ μείωση ὑποδηλώνει μόνον μιά σχέση δυνάμεων.

Δ'

Δέν ἀγνοῦ τὴν ἀπάντηση: καί χιλιάδες ἢ οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες θύματα καταπίεσεως στὴν Ἰνδονησία, στίς Φιλιππίνες, στὴ Χιλή, πού ἀνήκουν στὴ σφαῖρα ἐπιρροῆς τῶν ΗΠΑ. Στὸν ἴσκιό «τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ» ἀκμάζουν ἐπίσης ἡ καταπίεση καί ἡ τρομοκρατία. Ὅμοιογῶ πῶς ὁ διάλογος ἀνάμεσα σὲ συνομιλητὲς πού πετοῦν ὁ ἕνας στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου τίς φρικαλεότητες πού διαπράττονται ἀπὸ τούς μὲν καί ἀπὸ τούς δέ, ὅπως ἡ μεγάλη ἐκκαθάριση ἀπέναντι στὴ σφαγὴ στὴν Ἰνδονησία, μὲ ἀποκαρδιώνει. Θά πῶ μόνο δύο λέξεις γι' αὐτά.

Κανένα Κράτος δέν εἶχε ποτὲ τοῦ χέρια καθαρὰ. Καμιά μεγάλη δύναμη δέν διάλεξε ποτὲ τούς συμμάχους τῆς μὲ ἄλλο κριτήριό παρὰ μόνον μὲ τὸ κριτήριό τῆς ἠθικῆς τοῦ καθεστώτος πού ἦταν στὴν ἐξουσία. Ὁ Τσῶρτσιλ κι ὁ Ρούσβελτ δέν ζήτησαν ἀπὸ τὸν Στάλιν λόγο γιά τὰ ἐγκλήματά του, παρέδωσαν μάλιστα στὴν ἐκδίκησὴ τοῦ ἑκατομμύρια Σοβιετικῶν πολιτῶν. (Σήμερα τούς κατηγοροῦν γι' αὐτὸ: τί ἐπιθέσεις ὅμως δέν θά εἶχαν δεχθεῖ ἂν εἶχαν ἀρνηθεῖ τὸ 1945 νά τὸ κάμουν;). Ἐδῶ καί 30 χρόνια οἱ ΗΠΑ ὑποστηρίζουν τὰ κράτη πού κυβερνῶνται μὲ μεθόδους πού αὐτὲς οἱ ἴδιες πρέπει νά τίς θεωροῦν μισητές, ἐπειδὴ ἐκτός ἀπὸ τὸ καθεστῶς πού εἶχε ἐπιβληθεῖ δέν ἐβλεπαν ἄλλη δυνατότητα παρὰ τὸν κομμουνισμὸ ἢ ἔστω ἕνα καθεστῶς μαρξιστικὸ -λενινιστικῆς τάσεως. Ἀπὸ ἀντικομμουνιστικὴ ἰδεολογία ἢ ἀμερικανικὴ διπλωματία ὑπῆρξε συχνὰ πολὺ λίγο ἐποικοδομητικὴ. Τὸ νά ἀποδίδουμε ὅμως στίς ΗΠΑ, μόνον γι' αὐτὸ, τὴν εὐθύνη γιά μέτρα καταπίεσεως ἢ τρομοκρατίας, τὰ ὅποια παίρνουν ὄλες οἱ χώρες πού ἔμμεσα συνδέονται μὲ τίς ΗΠΑ, εἶναι σάν νά σπρώχνουμε τὴν πολεμικὴ πέρα ἀπὸ τὰ λογικὰ ὅρια.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ «Ἀσκητική» ἐβραϊστί

Καί στὰ ἐβραϊκὰ μεταφράστηκε καί κυκλοφόρησε ἡ «Ἀσκητικὴ» τοῦ Νίκου Καζαντζάκη.

Τὴ μετάφραση ἔκανε ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ἡ δρ. τῆς φιλοσοφίας Ἔρνα Ναχμίας - Κοβός πού γεννήθηκε στὴ Θεσσαλονίκη καί πῆγε στὸ Ἰσραὴλ σὲ ἡλικία 18 ἐτῶν.

Ἡ ἔκθεση, ἢ ὅποια συνοδεύεται καί ἀπὸ ἐκτενὴ εἰσαγωγὴ τῆς μεταφράστριας, πλουτίζεται μὲ 12 φωτογραφίες τοῦ Καζαντζάκη καί τοπίων, ὅπως τὸ ὄρος Σινᾶ.

Ἡ ἐβραϊκὴ «Ἀσκητικὴ» σχολιάστηκε εὐμενέστατα στὸ Ἰσραὴλ. Σχετικὰ ὁ δημοσιογράφος Νάθαν Γκρός ἔγραψε στὴν ἐφημερίδα «Ἄλ Ἀμισμάρ» τοῦ Τέλ Ἀβίβ: «Ἡ Ἔρνα Ναχμίας - Κοβός ἔγινε σάν ἕνα ἀναπόσπαστο κομμάτι τοῦ ἔργου στὴν ἐβραϊκὴ του μορφή. Δέν πρόκειται γιά μιά συνθημιωμένη ἐργασία «ἐπαγγελματικὴ», ἀλλὰ γιά μιά πνευματικὴ μέθεξη στὴ δημιουργία τοῦ Καζαντζάκη».

Καταπολέμηση του Νεοναζισμού στα σχολεία της Αυστρίας

BIENNH: 'Ο ύπουργός 'Εσωτερικών της Αυστρίας ζήτησε από τους διευθυντές των σχολείων της χώρας να ενημερώνουν τους μαθητές όσο πιο πολύ γίνεται γύρω από το θέμα του ναζισμού. 'Η έκκληση του ύπουργού εντάσσεται στα πλαίσια μιάς γενικότερης έκστρατείας εναντίον του νεοναζισμού που φαίνεται να αναβιώνει επικίνδυνα στη χώρα, μιά και οι φιλοναζιστικές άκροδεξιές οργανώσεις πληθαίνουν. Οι νέοι της Αυστρίας βρίσκονται μπροστά σε μιά νεοναζιστική προπαγάνδα που αποτελεί εφιάλτη για τους μεγαλύτερους. 'Η δήλωση του κ. Κάρλ Μπλέχα είναι χαρακτηριστική: «Ποτέ στο παρελθόν ή άκροδεξιά δέν ήταν τόσο δραστήρια όσο στις μέρες μας». Κάλεσε όλο τον πληθυσμό της Αυστρίας ο ύπουργός 'Εσωτερικών «να άγωνιστεί εναντίον των δεξιών εξτρεμιστών» και μιλώντας στους υπεύθυνους ζήτησε «την άπαρχή μιάς δημοκρατικής πολιτικής έκστρατείας επιμόρφωσης για τους κινδύνους από την άκρα δεξιά». Φαίνεται ότι τα φαντάσματα ξανάρχονται και ψάχνουν για δεισιδαίμονες που θά τά καθαγιάσουν και οι Αυστριακοί γνωρίζουν καλά τί σημαίνει κάτι τέτοιο...

(«Μεσημβρινή», 15.11.1983)

'Ο Πρίγκιπας Φίλιππος εγκαινίασε 'Εβραϊκό Γηροκομείο

ΛΟΝΔΙΝΟ: 'Ο Πρίγκιπας Φίλιππος ήταν ο έπίσημος προσκεκλημένος στα εγκαινία της νέας πτέρυγας του 'Εβραϊκού Γηροκομείου «Νάιντιγκέηλ» στο Νότιο Λονδίνο.

Στό σύντομο χαιρετισμό του ο Πρίγκιπας Φίλιππος τόνισε την «ψιστη άποστολή» του ιδρύματος και ανέφερε ότι γνωρίζει, από παλαιότερες έπισκέψεις, και ότι «έκτιμά ιδιαίτέρως» τό έργο του ιδρύματος.

Τή στιγμή που ο 'Αρχιραββίνος σέρ 'Ιμάνουελ Τζακόμπαβιτς τοποθέτησε τή Μεζουζά στην είσοδο της νέας πτέρυγας, ο Πρίγκιπας Φίλιππος φόρεσε μιά κατάλευκη «κιπά».

Μετά τήν τελετή των εγκαινίων ο διευθυντής του γηροκομείου κ. 'Ασέρ Κοέν ξενάγησε τόν πρίγκιπα στους χώρους του ιδρύματος, όπου συνομιλήσε με πολλούς από τους τροφίμους για άρκετή ώρα.

'Ο πρόεδρος του ιδρύματος κ. Σέσιλ 'Ελσον εύχαρίστησε τόν Πρίγκιπα Φίλιππο για τήν παρουσία του και υπενθύμισε στό άκροατήριο ότι αυτή δέν είναι ή πρώτη φορά που έπισκέπεται τό Γηροκομείο. Τό 1980 ο Πρίγκιπας Φίλιππος ήταν ο έπίσημος προσκεκλημένος του έορτασμού για τά 140 χρόνια από τής ίδρύσεως του Γηροκομείου. 'Επίσης, στις άρχές του 1983 είχε συνοδέψει τόν Διάδοχο, Πρίγκιπα της Ουαλλίας Κάρολο στην έπίσκεψή του στο Γηροκομείο.

(«Τζούες Κρόνικαλ», 4.11.1983)

'Ο Πρίγκιπας Φίλιππος παραδίδει στον 'Αρχιραββίνο Τζακόμπαβιτς τή Μεζουζά που θά τοποθετηθεί στην είσοδο της νέας πτέρυγας. Στο κέντρο ο κ. Ντাইβιντ Κλόρε, πρόεδρος της 'Επιτροπής Οικονομικής 'Ενισχύσεως του Γηροκομείου.

Νέα στροφή του 'Ανδρέα προς τους 'Ισραηλίτες

Και η ισραηλιτική κοινότητα κατά του «κράτους» Ντενκτάς

Χαιρετισμός του Πρωθυπουργού προς 'Ισραηλινούς

A collage of newspaper clippings. The main headline reads 'Καταδικάζουν οι 'Εβραίοι το τουρκικό πραξικόπημα'. Other headlines include 'Νέα στροφή του 'Ανδρέα προς τους 'Ισραηλίτες' and 'Και η ισραηλιτική κοινότητα κατά του «κράτους» Ντενκτάς'. There are also smaller headlines like 'Χαιρετισμός του Πρωθυπουργού προς 'Ισραηλινούς' and 'Καταδικάζουν οι 'Εβραίοι το τουρκικό πραξικόπημα'.

'Ο 'Ελληνικός 'Εβραϊσμός για τό Κυπριακό

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τό Κεντρικό 'Ισραηλιτικό Συμβούλιο 'Ελλάδος, αντιπροσωπεύοντας τους 'Ελληνες 'Εβραίους, στη συνεδρίασή του της 21ης Νοεμβρίου 1983 άσχολήθηκε με τήν κατάσταση που διαμορφώθηκε στη μαρτυρική Κύπρο και άποφάσισε τά ακόλουθα:

- 1. Καταδικάζει τή δημιουργία του «Τουρκοκυπριακού κράτους».
2. Συμπαρίσεται ολόψυχα στις προσπάθειες της 'Ελληνικής κυβέρνησης εκδηλώνοντας τό πνεύμο της εθνικής ομοψυχίας.
3. Ζητά τήν άμεση έφαρμογή των άποφάσεων του Συμβουλίου 'Ασφαλείας που τίς θεωρεί σαν τή μόνη έφικτή λύση.

'Ο Πρόεδρος 'Ιωσήφ Λόβιγγερ 'Ο Γεν. Γραμματέας Ραφαήλ Μ. Σαμπεθαί

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
Τό παραπάνω ψήφισμα χαιρέτισε ο πρωθυπουργός κ. 'Ανδρ. Παπανδρέου με τήν ακόλουθη δήλωση: «'Η κυβέρνηση χαιρείται τήν εύθαρση στάση της 'Ισραηλιτικής Κοινότητας που άποτελεί άναπόσπαστο τμήμα του 'Ελληνικού λαού».

Another collage of newspaper clippings. The main headline reads 'Καταδική του «ψευδοκράτους» από τους 'Ισραηλίτες'. Other headlines include 'Χαιρετισμός του Πρωθυπουργού προς 'Ισραηλινούς' and 'Καταδικάζουν οι 'Εβραίοι το τουρκικό πραξικόπημα'.

Headline: 'Ο κ. Α. Παπανδρέου συγχαίρει δημοσία και τους 'Ισραηλίτες!
• ΔΙΑΒΕΒΑΪΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΣΤΟΝ κ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ
• Ο κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΡΑΒΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΣΤΗΤΙΣ ΤΗΝ ΕΟΚ
ΕΠΙΟ ΤΗΣ ο 'Αμερικανός πρέσβης κ. Ροκφελρ ήλκεν στη Οάσινγκτον διαβέβαι παραστάσι των ΗΠΑ στην κ. Σπ. Κυπριανού για τήν πλήρη και άμεση διαβέβηση του μεσοπρόθεσμου του Ντενκτάς, στην έξοδό της ηκού και για τήν καταδί-
Εβραίοι με έπιτάσεις του 'Ελλάδος, στην 'Ισραηλιτική Κοινότητα στην Αίδη Παπα-
που με νήματα της ένοχης κατά τής 'Ισραηλιτικής Κοινότητας στην Είλαδα.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: ότι, για πολλά
προς ο κ. Παπανδρέου, όλη
σε, με άμεσες φάσεις του,
έκ 'Ελλάδος για τήν
τους, πηλ.

ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΧΙΛΙΑΣΤΕΣ

Μιά νέα απάντηση του Κ.Ι.Σ. στον «'Ορθόδοξο Τύπο»,
πού εκείνος — όπως πάντα — απέφυγε να δημοσιεύσει...

Κατ' επανάληψη και μόνο στην Ελλάδα καταβάλλεται από μερικούς κύκλους μία άνιση προσπάθεια να αποδειχθεί ότι μεταξύ 'Εβραϊσμού και Χιλιασμού υπάρχει συσχέτισμός. 'Η εύκολη, όπως πάντα, λύση: όταν μερικοί δεν μπορούν να καταπολεμήσουν ιδέες και συστήματα (ή αίρέσεις, όπως στην περίπτωση του Χιλιασμού) βρίσκουν κατά περίπτωση «εβραϊκό» ή «σιωνιστικό δάκτυλο» και... έφησυχάζουν.

Σ' αυτούς αλλά και σε πιο επίσημους και υπεύθυνους κύκλους το Κεντρικό 'Ισραηλιτικό Συμβούλιο — με σειρά εγγράφων, επισκέψεων κι ενεργειών — έχει εκθέσει την άποψή του.

Μερικοί όμως εξακολουθούν να λασπολογούν, υποβιβάζοντας και τη νοημοσύνη των αναγνωστών τους. "Όταν γίνει αντιληπτό το έωλο των επιχειρημάτων τους, όταν στάζουν μεθοδικά το φάρμακο της μισαλλοδοξίας, όταν συλληφθούν ψευδόμενοι, τότε... σιγούν. Χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της τακτικής είναι η εφημερίδα «'Ορθόδοξος Τύπος». Και δυστυχώς γι' αυτήν κατ' εξακολούθηση κακοποιεί την αλήθεια και διαστρέφει την πραγματικότητα.

Τό Κ.Ι.Σ. έστειλε στις 26 Σεπτεμβρίου 1983, την παρακάτω επιστολή στον «'Ορθόδοξο Τύπο»· εκείνος — όπως πάντα! — απέφυγε να τη δημοσιεύσει:

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ Κ.Ι.Σ.

«**Κ**άθε τόσο όταν είναι ή εποχή των Χιλιαστικών εκδηλώσεων στην Ελλάδα από τις στήλες της εφημερίδας σας γίνεται πάντα ο ανεπίτρεπτος συσχετισμός μεταξύ Χιλιασμού κι 'Εβραϊών.

Ο άσπληκτος αυτός συσχετισμός επιχειρείται μόνον στην Ελλάδα και ποθενά άλλοι στην Οικουμένη κι από μερικές μόνον οργανώσεις ή έντυπα. 'Αντίθετα τελευταίως τό επίσημο όργανο της 'Εκκλησίας της Ελλάδος, τό ειδικό δηλαδή Γραφείο 'Αντιμετωπίσεως των Αιρέσεων, σεβόμενο της σοβαρότητά του, ούδέποτε στά δημοσιεύματά του επιχειρεί παρόμοιους παράλογους συσχετισμούς.

Στό φύλλο της 9.9.1983 της εφημερίδας σας ό Λέκτωρ του Πανεπιστημίου 'Αθηνών π. Μεταλληνός επανέρχεται μέ τίς γνωστές άσπληκτες κατηγορίες. Γράφει σχετικά «Μέχρι σήμερα στην Δύση ό Χιλιασμός παρουσιάζεται σαν προτεσταντική αίρεση. "Έχει όμως στηρίγματα και υπόστρωμα 'Εβραϊκό. 'Υπάρχουν πολλές άποδείξεις γι' αυτό. Πρόχειρα σας λέγω ότι ό ίδιος ό ιδρυτής του Χιλιασμού Ρώσελ ήταν 'Εβραϊός έμπορος».

"Ωστε, λοιπόν, κατά τόν κ. Λέκτορα ό,τι — καλό ή κακό — κάνει ό πιστός μιας θρησκείας, αυτό άφορά όλους τούς πιστούς αυτής της θρησκείας, σ' ολοκληρη την 'Υφήλιο! Αυτή ή άφελής υπεραπλοστευση έφαρμοζόμενη σε όλα τά θέματα, ασφαλώς θά έθιγε τούς πάντες, άκόμη και τούς Χριστιανούς. (Φαντασθείτε, π.χ. να έφταιγε ολοκληρος ό χριστιανικός κόσμος γιά τά φοβερά εγκλήματα της 'Ιερās 'Εξετάσεως ή γιά εκείνα του Χίτλερ). Μά μπορεί πράγματι να υποστηρίζονται τέτοια πράγματα; Γιά όνομα του Θεού!

Παρόλα αυτά, όπως γράφει ή 'Εγκυκλοπαίδεια Americana (στό λήμμα Ρώσελ, σελ. 788), αυτός **δέν ήταν 'Εβραϊός αλλά Προτεστάντης πού άπαρνήθηκε την πίστη των γονέων του και δημιούργησε τό 1872 τό Χιλιασμό.**

Παρακάτω στό άρθρο του στον «'Ορθόδοξο Τύπο», ό κ. Λέκτωρ έμπλέκει τά πάντα Μασωνία, Κομμουνισμό, Καπιταλισμό, Σιωνισμό, Χιλιασμό κ.ά. γράφοντας: «'Η άφανής αλλά οργανική σχέση του Χιλιασμού μέ τόν Σιωνισμό, ταυτίζει τίς επιδιώξεις του άλλοτε μέ τόν Μαρξισμό και άλλοτε μέ τόν Καπιταλισμό, δημιουργώντας διάφορες έναλλαγές και έχοντας πάντοτε συμπαραστάτη την Μασωνία (ή όποία είναι ή μεταφυσική του καπιταλισμού». "Όταν πράγματι χάνεται ή σοβαρότητα, τί να πει κανείς;

Μέχρι τώρα κανέναν συγγραφέα ή μελετητή άπ' όσους συνηθίζετε να χρησιμοποιείτε στά δημοσιεύματά σας δέν έχει αποδείξει την όποιαδήποτε σχέση μεταξύ Χιλιασμού και 'Ιουδαϊσμού. Μόνον φαντασιώσεις υπάρχουν και μέ τό «έτσι θέλω» γιάτι «έτσι νομίζω». 'Αντίθετα σοβαροί μελετητές δέν παύουν να θεωρούν τόν Χιλιασμό σαν χριστιανική αίρεση, ενώ οι ίδιοι οι Χιλια-

στές γράφουν ότι «δέν έχουν καμιά απολύτως σχέση μέ τούς άνευ Χριστού 'Ιουδαίους ή 'Ιουδαίζοντας ή Σιωνιστάς, ή άλλους θρησκευτικούς όμιλους» (Μάρτυρες του 'Ιεχωβά», «Σκοπιά» 1975, σελ. 15).

"Όσο γιά τόν Σιωνισμό οι ίδιοι πάλι γράφουν: «'Ο Σιωνισμός πρέπει να άποτύχει διότι ό 'Ιεχωβάς δέν έχει καμιά σχέση μ' αυτόν... 'Ο Σιωνισμός άποτελεί τμήμα αυτού του παλιού κόσμου ή τάξεως πραγμάτων και, συνεπώς, είναι καταδικασμένος όπως και τό παλιό σύστημα». Γιά τούτο «όλοι οι καλής θελήσεως άνθρωποι, 'Εβραίοι και μή 'Εβραίοι, πού πιστεύουν στό Λόγο του Θεού, να άπομακρυνθούν από τόν πολιτικό Σιωνισμό. 'Αντ' αυτού, άτενίσате προς την ούράνιο Σιών, τό πνευματικό 'Ισραήλ, εκπροσωπούμενο τώρα από τά μέλη της εταιρίας του Νέου Κόσμου των Χριστιανών μαρτύρων του 'Ιεχωβά». («Σκοπιά», άγγλική έκδοση, 1.3.1958, σελ. 135-6).

Είναι, λοιπόν, πραγματικά θλιβερό όταν οι Χιλιαστές έπίσημα παροσιάζουν τόν έαυτό τους ως μή έχοντες καμιά σχέση μέ τόν 'Εβραϊσμό αλλά ότι άποτελούν τμήμα της χριστιανικής πίστεως, να υπάρχουν κάποιιοι "Ελληνες Χριστιανοί (και μάλιστα άκαδημαϊκοί διδάσκαλοι) πού να καταφεύγουν σε φυλλάδια μέ φαντασιώσεις γιά να στηρίζουν τά άσπληκτα!

Τό 1976 τό Συμβούλιο μας, μέ ύπόμνημά του σ' όλους τούς Μητροπολίτες της 'Ελληνικής 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας, μέ παρουσίασή του στον Μακαριώτατο Προκαθημένο της κ. Σεραφείμ, μέ έγγραφό του στην "Ένωση 'Ελλήνων Θεολόγων κ.ά. ένέργειες, ανέπτυξε μέ στοιχεία γιάτι ό 'Ιουδαϊσμός-Σιωνισμός δέν έχει καμιά σχέση μέ τό Χιλιασμό όπως μερικοί (ελάχιστοι, εύτυχώς! και πάντα οι ίδιοι) του καταμαρτυρούν. 'Η σύγχρονη έπιστημονική θεολογική μελέτη κι έρευνα, άπαλλαγμένη από μή τεκμηριωμένες κι άναπόδεικτες προκαταλήψεις, πού στό παρελθόν διαμόρφωναν θεωρίες και κατευθύνσεις, έχει πιά άπελευθερωθεί από φόβους και «ταμπού».

Σάς τά γράφουμε όλα αυτά, γιά μια άκόμη φορά, γιά να σας πούμε ότι ή άντιμετώπιση του Χιλιασμού ή των άλλων αιρέσεων της χριστιανικής θρησκείας είναι δικαίωμα ή και καθήκον σας, αλλά αυτό δέν πρέπει να γίνεται μέ κατασυκοφάντηση άλλων θρησκειών. Καί ή Ιστορία του 'Ιουδαϊσμού παρουσιάζει προβλήματα αιρέσεων και χωριστών θρησκευτικών κινήσεων, αλλά γιά την άντιμετώπισή τους δέν χρησιμοποιήθηκαν διαβολές κατά άλλων θρησκειών.

Γιά τη δημοσίευση της παρουσίας δέν θά θέλαμε να έπικαιροσθούμε τόν Νόμο περί Τύπου παρόλο ότι ή εφημερίδα σας είναι άπόρθημη στό να δημοσιεύει τίς άπαντήσεις μας σε συκοφαντικά κι άνεπίτρεπτα δημοσιεύματα. Παρόλα αυτά ή δημοσίευση της παρουσίας, πού είναι **άπάντηση σε δημοσίευσμά σας**, κρίνεται σαν έπιβεβλημένη».

Ἀνατομία

ΤΗΣ ΑΝΤΙΕΒΡΑΪΚΗΣ, ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΚΗΣ,
ΑΝΤΙΣΙΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Συνέχεια από την 2η σελίδα

νικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μερικοί μάλιστα ἀπ' αὐτούς, ἐντελῶς καλοπροαίρετα, ζώντας μέ βιώματα πού τούς ἔχει δημιουργήσει ἢ ἐκπαίδευση πού υπέστησαν καί ἡ ιστορική μνήμη πού τούς μεταφέρθηκε, θεωροῦν ὅτι ὁ «Ἑβραϊκός κίνδυνος» εἶναι μέγας ἐχθρός τοῦ Χριστιανισμοῦ. (Οἱ Ἑβραῖοι πού σταύρωσαν τόν Χριστό, οἱ Ἑβραῖοι πού σκοτώνουν παιδιά καί πίνουν τό αἷμα τους, τό κάψιμο τοῦ Ἰούδα πού γίνεται σέ λιγιστές τώρα περιοχές τῆς Ἑλλάδος τήν Μ. Παρασκευή... λές καί ἀπό τούς μαθητές τοῦ Χριστοῦ μόνον ὁ Ἰούδας ἦταν Ἑβραῖος... κ.ἄ. παρόμοια, δημιουργοῦν ἀρνητικά βιώματα).

— κάποιοι, εἶναι ἀποτυχημένοι δημοσιογράφοι καί ἐκδότες (ὅπως φαίνεται ἀπό τά βιογραφικά πού οἱ ἴδιοι δημοσιεύουν), άτομα πού δέν πέτυχαν σέ κανένα τομέα ἐπαγγελματικῆς σταδιοδρομίας καί κατέφυγαν στήν εὐκολή λύση (ἀντιστάσεως μὴ οὔσης!) τοῦ ἀντισημίτη συγγραφέα. Αὐτό εἶναι καί τό βιοποριστικό ἐπάγγελμα τους, βοηθούμενοι καί βοηθοῦντες διαφόρους σκοπούς καί στόχους.

— κάποιοι εἶναι γιά πολιτικούς λόγους ἀντιεβραῖοι. Πιστεύοντας στόν ἐθνικοσοσιαλισμό, λατρεύοντας τόν Χίτλερ καί ὑμῶντας δικτατορίες δέν θά μπορούσαν νά εἶναι διαφορετικοί.

Ἡ δημιουργία «βιβλιογραφικῆς τεκμηρίωσης»

Ὅπως ἀναφέραμε καί στήν ἀρχή αὐτοῦ τοῦ ἀρθροῦ τά περισσότερα ἀπό τά ἀντιεβραϊκά βιβλία πού ἐκδίδονται στήν Ἑλλάδα εἶναι μόνον τά ἴδια. Τό ἓνα ἐπαναλαμβάνει τά ἐπιχειρήματα τοῦ ἄλλου, μέ περισσότερη ἢ λιγότερη φαντασία καί τόλμη. Ἐπειδή ὅμως τά «στοιχεῖα» πού περιέχουν εἶναι συνήθως διαστρεβλώσεις τῆς πραγματικότητας ἢ κατασκευασμένα ἢ ἀφελεῖς παρερμηνεῖες πραγματικῶν γεγονότων, καταφεύγουν στήν ἐξῆς μέθοδο: ὁ ἓνας συγγραφέας ἀντιγράφει τόν ἄλλο καί τόν ἀναφέρει σάν πηγή. Μέ τόν τρόπο αὐτό δημιουργοῦν «βιβλιογραφική τεκμηρίωση». Περί τοῦ εἶδους καί τοῦ ἐπιπέδου αὐτῆς τῆς «τεκμηρίωσης», ὁ καθένας ἄς βγάλει μόνος του συμπέρασμα.

Ἄλλη μεθοδολογία εἶναι ἡ ἀπομόνωση φράσεων. Γνωστό καί παγκόσμιο τό φαινόμενο. Δέν

πρωτοτυποῦν σ' αὐτό οἱ Ἕλληνες ἀντισημίτες. Παίρνουν δηλαδή ἀπό ἓνα ὁλόκληρο κείμενο (παράγραφο, φράση κ.λπ.) μερικές λέξεις, τίς ἀπομόνωνουν καί παρουσιάζουν τό κείμενο νά λέει ὅτι αὐτοί θέλουν. (Εἶναι γνωστό ὅτι τά ἴδια ἔχουν κάνει μερικοί κακόδοξοι ὅταν κακοπίστως καί ἀνεπίτμως ἀπομόνωνσαν λέξεις ἀπό κείμενα τῶν Εὐαγγελίων ὅπως, π.χ. «...καλῶς ἀθετεῖτε τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ...» ἢ: καί εἶπε «...δέν ὑπάρχει Θεός», κ.ἄ.).

Συναφές μέ τά παραπάνω εἶναι καί ἡ ἀναφορά στά περιβόητα δῆθεν «Πρωτόκολλα τῶν Σοφῶν τῆς Σιών» γιά τά ὅποια ἔχει ἀποδειχθεῖ ἀπό διεθνές δικαστήριον, στήν Ἑλβετία, ὅτι εἶναι ψευδῆ καί ὅτι στήν πραγματικότητα ἀποτελοῦν μιά διεθνή συνωμοσία ἀπέναντι στοὺς Ἑβραῖους. Τά «Πρωτόκολλα» αὐτά ἔρχονται στήν ἐπιφάνεια κάθε φορά ὅταν πρόκειται νά χρησιμοποιηθοῦν γιά ἐμφανεῖς ἢ ἀφανεῖς ἀντισημιτικούς σκοπούς. Χαλκευμένα ἀπό τήν Τσαρική Ἀστυνομία (τήν Ὀχράνα) τά «Πρωτόκολλα» χρησιμοποιήθηκαν μέ τήν ἴδια εὐκολία... ἀπό τόν Χίτλερ... τόν Κομμουνισμό... τή ρατσιστική Ν. Ἀφρική... τή φασιστική Ἰσπανία τοῦ Φράνκο... τόν Ἀμερικανό μεγαλοβιομήχανο Χένρυ Φόρντ τόν Πρώτο... τόν Νάσερ... τόν Ἀμίν Νταντά... τόν Καντάφι κ.ἄ. πολλούς.

Ἐπιλεγόμενα

Ὁ σκοπός αὐτοῦ τοῦ σύντομου ἀρθροῦ ἦταν νά ἐκθέσω μιά κατάσταση. Μιά κατάσταση πού ὑπάρχει στήν Ἑλλάδα ἔστω καί σέ μικρή κλίμακα, ἔστω καί σέ περιορισμένους κύκλους.

Σκοπός μου ἦταν νά φέρω στό φῶς τῆς δημοσιότητας μερικά ἀπ' ὅσα ἄθλια συμβαίνουν γύρω μας, χωρίς νά συνθηματολογίσω ἢ νά κατανεύω εὐθύνες. (Σέ ποιούς καί ἀπό ποιούς ἄλλωστε νά τό κάνω;). Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο δέν γράφω συμπεράσματα ἀλλά ἀφήνω τόν ἀναγνώστη μου (ὅποιος κι ἂν εἶναι, ὅπου κι ἂν εἶναι τοποθετημένος, ὅ,τι κι ἂν πιστεύει), νά σκεφθεῖ μόνος του. Καλοπροαίρετα, ἀντικειμενικά καί προπάντων ἡρεμα, χωρίς προκατασκευασμένους φανατισμούς καί τυποποιημένες ἐξάρσεις.

ΜΗ ΦΑΝΑΤΙΚΟΣ

(Τό ἀρθρο αὐτό ἔχει γραφῆ ἀπό γνωστό Ἕλληνα δημοσιογράφο, Χριστιανό τό θρήσκευμα. Ὅπως ὅλα τά ἐνυπόγραφα ἀρθρα, ἔστω καί μέ ψευδώνυμο ἀπηχοῦν τίς γνώμες τοῦ συγγραφέα τους).

עץ חיים היא

Δένδρον ζωής είναι η Τσρά...
(Παροιμ. 3:18)